

T. C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

176572

İLKOKUL ÇAĞI ÇOCUKLARININ
OKUL BAŞARILARINI ETKİLEYEN
FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı

DOKTORA TEZİ

NİLÜFER HAKBİLEN

ANKARA - 1984

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İLKOKUL ÇAĞI ÇOCUKLARININ
OKUL BAŞARILARINI ETKİLEYEN
FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı

DOKTORA TEZİ

NİLÜFER HAKBİLEN

Rehber Öğretim Üyesi

Prof. Dr. ŞULE BİLİR

ANKARA-1984

TEŞEKKÜR

Bana bu çalışma olanağını sağlayan rehber hocam Sayın Prof.Dr. Şule Bilir'e, değerli eleştiri ve yardımlarıyla çalışmam sırasında devamlı olarak destekleyen Doç.Dr. Duyan Mağden'e, beni yetiştiren tüm hocalarıma, istatistik işlemlerinin uygulanmasında yardımlarını aldığım Dr. Öztaş Ayhan'a, Ergun Karaağaoğlu'na, bilgilerin Hacettepe Bilgi İşlem Merkezi'nde analiz edilmesinde yardımcı olan Ayşe Küçükyavuz'a, araştırmamdaki tüm ilkokulların idarecilerine, öğretmenlerine ve velilere teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
GİRİŞ.....	1
- Okul Tanımı ve Çocuğun Toplumsallaşması.....	2
- Davranış Bozukluğu Tanımı ve Örnekleri.....	4
- İlkokul Çağı Çocuklarının Özellikleri.....	9
- Davranış Bozuklukları ve Okul Başarısı ile İlgili Çalışmalar.....	10
- Araştırmanın Amacı.....	21
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE ARAÇLARI.....	23
- Araştırmanın Evreni ve Örneklem.....	23
- Veri Toplama Araçları.....	26
- Verilerin Analizi.....	29
BULGULAR.....	30
- Örneklem Grubu Çocukları ve Aileleri ile İlgili Genel Bilgiler.....	32
- Çeşitli Değişkenlere Göre Deneklerin Okul Başarıları ile İlgili Çapraz Tablolar.....	36
- Davranış Bozukluklarına Etki Eden Faktörler İle İlgili Çapraz Tablolar.....	51
- Çocukların Okul Başarılarına Etki Eden Faktörler ile İlgili Analizler.....	63

	<u>Sayfa</u>
TARTIŞMA.....	79
SONUÇ.....	90
ÖNERİLER.....	93
ÖZET.....	95
KAYNAKLAR.....	100
EKLER.....	

TABLolarIN DIZINI

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1: Örnekleme Seçilen Çocukların ve Ailelerinin Özelliklerine Göre Dağılımları.....	32
Tablo 2: Deneklerin, Davranış Bozukluklarına Göre Okul Başarılarının Dağılımı.....	36
Tablo 3: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Sosyo Ekonomik Düzeylerine Göre Okul Başarılarının Dağılımı.....	38
Tablo 4: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Cinsiyetlerine Göre, Okul Başarılarının Dağılımı.....	40
Tablo 5: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Aile Tiplerine Göre, Okul Başarılarının Dağılımı...	42
Tablo 6: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Ailedeki Çocuk Sayısına Göre, Okul Başarılarının Dağılımı.....	43
Tablo 7: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Doğum Sıralarına Göre, Okul Başarılarının Dağılımı...	44
Tablo 8: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Annelerinin Yaşlarına Göre, Okul Başarılarının Dağılımı.....	45

Tablo 9: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Annelerinin Öğrenim Durumlarına Göre Okul Başarılarının Dağılımı.....	46
Tablo 10: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Annenin Çalışma Durumuna Göre, Okul Başarılarının Dağılımı.....	47
Tablo 11: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Babalarının Yaşlarına Göre Okul Başarılarının Dağılımı.....	48
Tablo 12: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre, Okul Başarılarının Dağılımı.....	49
Tablo 13: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Ailelerinin Medeni Durumlarına Göre Okul Başarılarının Dağılımı.....	50
Tablo 14: Deneklerin, Sosyo Ekonomik Düzeylerine Göre, Davranış Bozukluklarının Dağılımı.....	51
Tablo 15: Deneklerin Cinsiyetlerine Göre, Davranış Bozukluklarının Dağılımı.....	53
Tablo 16: Deneklerin Aile Tipine Göre, Davranış Bozukluklarının Dağılımı.....	54

	<u>Sayfa</u>
Tablo 17: Deneklerin Ailedeki Çocuk Sayısına Göre, Davranış Bozukluklarının Dağılımı.....	55
Tablo 18: Deneklerin Doğum Sıralarına Göre, Davranış Bozukluklarının Dağılımı.....	56
Tablo 19: Deneklerin Annelerinin Yaşlarına Göre, Davranış Bozukluklarının Dağılımı.....	57
Tablo 20: Deneklerin Annelerin Öğrenim Durumlarına Göre Davranış Bozukluklarının Dağılımı.....	58
Tablo 21: Deneklerin Annelerinin Çalışma Durum- larına Göre Davranış Bozukluklarının Dağılımı.....	59
Tablo 22: Deneklerin Babalarının Yaşlarına Göre, Davranış Bozukluklarının Dağılımı.....	60
Tablo 23: Deneklerin Babalarının Öğrenim Durumla- rına Göre, Davranış Bozukluklarının Dağılımı.....	61
Tablo 24: Deneklerin Ailelerinin Medeni Durumlarına Göre, Davranış Bozukluklarının Dağılımı.....	62
Tablo 25: Sosyo Ekonomik Düzeyler ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi	63

Tablo 25-a: Okul Başarısı Not Ortalamalarının Sosyo Ekonomik Düzeylere Göre İkişerli Karşılaştırılarak Yapılan Önemlilik Testi..	64
Tablo 25-b: Çocukların Davranış Bozukluğu Gösterip Göstermeme Durumlarına Göre, Okul Başarısına Ait Not Ortalamalarının Önemlilik Testi.....	64
Tablo 26: Cinsiyet ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi.....	65
Tablo 26-a: Çocukların Cinsiyetlerine Göre Okul Başarısına Ait Not Ortalamaları Önemlilik Testi.....	65
Tablo 27: Aile Tipi ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi.....	66
Tablo 27-a: Aile Tipine Göre Okul Başarısına Ait Not Ortalamaları Önemlilik Testi.....	66
Tablo 28: Ailedeki Çocuk Sayısı ve Davranış Bozuk- luğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi.....	67

Tablo 29:	Doğum Sırası ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi.....	68
Tablo 30:	Annenin Yaşı ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi.....	69
Tablo 30-a:	Okul Başarısı Not Ortalamalarının Annenin Yaşına Göre İkişerli Karşılaş- tırılarak Yapılan Önemlilik Testi.....	70
Tablo 31:	Annenin Öğrenim Durumu ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi.....	71
Tablo 32:	Annenin Çalışma Durumu ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi.....	72
Tablo 33:	Babanın Yaşı ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi.....	73
Tablo 34:	Babanın Öğrenim Durumu ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi.....	74

Tablo 34-a:	Okul Başarısı Not Ortalamalarının Babanın Öğrenim Durumuna Göre İkişerli Karşılaştırılarak Yapılan Önemlilik Testi..	75
Tablo 35:	Çocukların Ailelerinin Medeni Durumu ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi.....	76
Tablo 36:	Regresyon Doğrusunun Önem Kontrolü.....	77

ŞEKİLLERİN DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1: Davranış Bozukluklarına Göre Okul Başarısı Dağılımı.....	37
Şekil 2: Sosyo Ekonomik Düzeylere ve Davranış Bozukluğuna Göre Başarılıların Dağılımı.....	39
Şekil 3: Davranış Bozukluğu ve Cinsiyete Göre Başarının Dağılımı.....	41
Şekil 4: Sosyo Ekonomik Düzeylere Göre Davranış Bozuklukları Dağılımı.....	52
Şekil 5: Regresyon Doğrusu.....	78

G İ R İ Ş

Çocukların davranışları yönünden dengeli yetişmeleri, sağlıklı ve başarılı bir toplumun temelini oluşturmaktadır.

Öfke, saldırganlık, hayal kurma, hayali arkadaş edinme, tik, kekemelik, inatçılık, çalma, fobiler, arkadaşlarıyla geçinememe, okul idaresi ile anlaşamama gibi davranışlara çocukların okul ve ev hayatında sık sık rastlanmaktadır.

İlkokul çağı çocuklarında yapılan taramalarda davranış bozukluğu bulunanların yüzdesinin yüksek olduğu ve bunun bir sorun olarak ortaya çıktığı görülmektedir(1,2).

İlkokul döneminden başlayarak, yüksek öğrenime kadar her dönemde görülen diğer bir sorun da okulda başarısızlıktır (3).

Okul kavramının tanımı, "türlü bilgi, beceri ve alışkanlıkların belli amaçlara göre düzenli bir biçimde öğretildiği ve kazandırıldığı eğitim kurumu" olduğuna göre, bu kurumun ve öğretmenlerin görevi yalnızca belirli öğrenme kalıplarının gerçekleştirilmesi olmamalıdır (4). Sorun olarak ortaya çıkan davranış problemleri ve başarısızlığın nedenleri araştırılarak, bu davranışların yerine olumlu ve sağlıklı davranışlar kazandırılmaya çalışılmalıdır.

Normal gelişme sürecinde, yaşamının ilk yılında çocuk çevresindeki insan ve eşyalarla ilişki kurmaktadır. Bir yaşını tamamlayan çocuk, yürümeye, konuşmaya, el becerilerini geliştirmeye başlamakta ve amacına yönelik hareketler yapmaktadır. Odanın ve evin içini dolaşmaya, etraftaki eşya ve insanları keşfetmeye, tanımaya yönelmektedir. Çocuk böylece ev içi düzeninin kurallarıyla, engellenmelerle yüz yüze gelmekte ve bunları öğrenmeye başlamaktadır. İlk iki-üç yaş içerisindeki bu aşamaya toplumsallaşma başlangıcı denmektedir. Bahçede arkadaşları ile oynayan veya anaokuluna gönderilen dört-beş yaşındaki çocuk için, bu toplumsallaşmada artık sadece ev içi kuralları değil, asıl toplumun kuralları da geçerli olmaktadır (5).

İlkokul, toplumsallaşma sürecinde ilk temel sosyal kurumdur (3). İlkokula başlayan çocukta ise, okul kuralları ve dolayısıyla toplum için geçerli standartlar vardır ve bu standartlar çocuğu bir düzene sokmaktadır. Ergenliğe kadar süren dönemde çocuğu topluma alıştıran bu aşamaya toplumsallaşma denmektedir. Bu gelişme içerisinde, çocukta içten gelen dürtülere ve dıştan gelen çeşitli etkilere karşı bir biçim alma, tavır takınma ve bir tepki gösterme söz konusudur. Bu tepkilerin tümüne davranış denmektedir. Çocuğun davranışları gerek kendisi, gerekse çevresi için yararlı, uygun ve olumlu amaca yönelmiş davranışlar ise çocuk uyumludur. Eğer bunlarda aksaklık, bozukluk ortaya çıkarsa

o zaman çocukta uyumsuzluk oluşmaktadır. Bu uyumsuzluklar, her yaş ve gelişme basamağında yeni gelişme ve değişmelere bağlı olarak kısa süreli, gelip geçici olabilmektedir. Ancak geçici olması beklenen bir çok uyum güçlüklerinin uzayıp gitmesi ve çocukta yerleşmesi önemli uyum bozuklukları oluşturmaktadır. Örneğin, ilk yaş içindeki parmak emme yıllar boyu sürerse bu önemli bir uyumsuzluk sayılmaktadır. Diğer taraftan, yedi-sekiz yaşına kadar görülebilen çeşitli uyum güçlükleri daha ileri yaşlarda da devam ediyorsa veya büyük çocuklarda toplum kurallarına aykırı davranışlar belirginleşip süreklilik kazanıyorsa, bunlara davranış bozuklukları denmektedir (5).

Çocuklardaki davranış bozuklukları incelenirken, şu etmenler gözönünde tutulmalıdır:

1- Çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemi ve bu dönemin özellikleri: Belirli bir dönem için anormal olarak değerlendirilen bir davranış örneği, başka bir dönem için normal sayılabilmektedir. Örneğin, iki yaşına kadar altını ıslatma olağan iken, yedi yaşında altını ıslatma normal dışı olarak değerlendirilmektedir (6).

2- Belirtinin sıklığı ve şiddeti: Normal sosyal ilişkileri etkileyecek sıklıkta ve şiddette değilse bunları problem davranış olarak ele almamak gerekir.

3- Belirtilerin sürekliliği de önemlidir. Dış baskılara bağlı olarak beliren ve kısa sürede kaybolan belirtiler, sorun olarak tanımlanmamalıdır.

4- Belirtinin başka belirtilerle birlikte oluşunu da değerlendirmek gerekmektedir (7).

Davranış bozukluklarınınin saptanmasında çeşitli davranış bozuklukları belirti listeleri kullanılmaktadır (8-13). Bu listelerde rastlanan çocukluk döneminden ergenliğe kadarki dönemde ortaya çıkan davranış bozukluklarını kısaca özetlersek:

Parmak emme: Bir yaşına kadar parmak emme doğal karşılanmaktadır. Nadiren beş-altı yaşına kadar uzayabilmektedir. İleri yaşlarda görülen parmak emmenin en önemli sebeplerinden birisininin bebeklik döneminde anne-çocuk ilişkisindeki yetersizlik nedeni ile çocukta temel güven duygusunun gelişmemiş olması ileri sürülmektedir.

Tırnak yeme: Genellikle, sıkıntı, ruhsal gerilim, bilinçli veya bilinçsiz saldırganlık duygularınının açığa vurulamadığı gerginlik başlıca sebep olarak gösterilmektedir. Genellikle beş-altı yaş arasında başlar, görülme oranı %10-40 arasındadır (14).

Yalan: Gerçek dışı sözler yalanın özünü oluşturmaktadır. Küçük çocuklarda yalana sık rastlanır, fakat bu yaş çocukları gerçek olaylardan uzaktırlar, büyüdükçe ve

geliştikçe gerçeği tanımakta ve öğrenmektedirler. Çocukların, okul çağına girdikten sonra yaşantıları ile ilgili bir çok konularda gerçek duyguları gelişmektedir. Okul çocuklarında gerçeğe uygun olmayan sözler, yalan niteliğindedir.

Çalma: Çocuklarda gerçek çalmadan söz edebilmek için sahip olma duygusunun ve kavramının gelişmiş olmasına bakmak gerekmektedir. Bu da ancak yedi-sekiz yaşlarında gelişmeye başlamaktadır.

Sevgi eksikliği, ilgi çekme, çalma davranışının önemli nedenlerindedir.

Kibritle oynama, ateş yakma: Kızgınlık, düşmanca duygular, intikam arzusu, saldırganlık ve özeleştirme yetersizliği ile ilgilidir.

Aşırı hareketlilik: Aşırı hareketli çocuklar, yerlerinde duramazlar, oturamazlar, bir işi sonuna kadar götüremezler, etrafı karıştırırlar, çoğu zaman sıkıntılıdırlar. Dikkatleri dağınık ve yetersizdir.

Oyun kuramama: Her yaşın, kız ve erkek çocuklarının kendilerine uygun oyunları vardır. Psikolojik yönden oyunlar bir çok dürtünün (örneğin, saldırganlık dürtüsü) faydalı alana kaydırılması ve bilinç altının ifade edilmesi açısından önem taşımaktadır (5). Ayrıca grup oyunları ve çocukların

oyunlardaki sembolik davranışları, yetişkin davranışlarının taslağı niteliğinde olup, huy ve karakter kazanmada önemli bir etkindir. Bu nedenle, oyunlara katılmamak, oyun kuramamak, mızıkçılık, oyun kurallarını çiğneme, oyunlarda saldırganlık davranış bozukluğuna örnektir.

Saldırganlık: Saldırgan çocuk, yaşıtları ve çevresiy-le uyumlu ilişkiler kuramaz, aşırı ölçüde geçimsiz ve gergindir, kuralları çiğner, büyüklerine karşı gelir. Dürtülerini denetim altına almayı öğrenme fırsatı bulamamıştır. Çoğunlukla sert, hoşgürsüz ve tutarsız aile tutumunun olduğu ortamlarda saldırganlık görülmektedir (15).

Okula uyum sorunları: İlkokula yeni başlayan çocuklarda, sınıfa annesi ile birlikte gitmek, sınıfta durmamak, sıraya oturmamak şeklinde görülen uyum güçlükleri sonra okul fobisi adını alarak okuldan korkma, okula gitmeyi reddetme ve okuldan kaçmaya dönüşebilmektedir. Evin yerini okulun, ana-babanın yerini de öğretmenin alması önemli bir etmendir. Okula gitmeyi reddetme ilkokul çocuklarının %5'inde bulunmaktadır (14).

Çekingenlik: Çevre tarafından kolayca fark edilemeyen ve çevredekileri çoğunlukla rahatsız etmeyen içe dönük davranış biçimindedir. Çekingen çocuklar arkadaş edinememe, oyunlara katılamama, isteklerini belirtememe, şaka kaldıramama, çevredekilerin neşesine katılamama, sıkıntı, baş ağrısı gibi belirtiler göstermektedirler.

Tik (Seyirce): Beden kaslarında irade dışı beliren aralıklı kasılmalardır. En sık rastlanan gözkapağı ve ağız çevresi tikleridir. Tikler yer ve biçim değiştirebilirler, fakat bir süre sonra belli bir kasta yerleşip kalırlar.

Gerginlik belirtisidir. Ortaya çıkışı, çoğunlukla aşırı bir heyecan, korku ve ürkme yaratan olaylar sonucudur (15).

Uyku bozukluğu: Uykunun devamlılığının bozulması, uykuya dalmada zorluk, çok çabuk uyanma, uykuda yürüme ve konuşma, diş gıcırtiları şeklinde görülmektedir. Aileden ayrı kalma korkusu, yatağa yatırmanın ceza olarak kullanılması, uyku bozukluklarının nedenlerindedir (16).

Yemek yeme bozukluğu: Özel bazı besinlere karşı iştahsızlık (örneğin, sebzeler), yemek yemelerde düzensizlik, belirli besin maddelerini yememekte ısrar etmek, veya temel gıda maddelerini yememe, hatta yiyeceklerin görüldüğü veya düşünüldüğü zaman mide bulanması şeklinde olabilmektedir. Aşırı yemek yeme de bir beslenme bozukluğudur. Sevgi eksikliği veya çok yakınının kaybı çocuklarda bu tip bir sorunun ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

Kekemelik: Çoğunlukla üç-beş yaşları arasında başlamaktadır. Belli bir yaşa kadar düzgün ve akıcı konuşan çocuklar yavaş yavaş ya da birden tutulurlar. Önceleri belli sözlerde, daha sonra her sözcükte takılırlar. Gözlemler,

kekemeliğin ruhsal durumlarla yakın ilgisi olduğunu göstermektedir. Gırtlak, ses telleri, ağız veya dil gibi konuşmayla ilgili organlarda hiçbir bozukluk saptanamamıştır.

Aşırı titiz, kuralcı ana-babaların çocuklarında daha sık rastlanmaktadır (15).

Enürezis: Çocuklar belli bir yaştan sonra hem gündüz, hem de gece idrarlarını kontrol edebilmelidirler. Çocukların üç yaşını doldurduktan sonra gündüz, dört yaşını doldurduktan sonra da gece altlarını ıslatmamaları gerekmektedir. Altını ıslatma beş yaş çocuklarında %10-20, yedi-sekiz yaşta %5 ve onbeş yaşta %2-3 dür.

Altını ıslatan çocukların yaşlarına göre daha çocukca davrandıkları, sınavlarda düşük notlar aldıkları, konuşma ve ilişki kurma yetersizlikleri olduğu saptanmıştır (14).

Korku ve fobiler: Korku, yaşamı sürdürebilmek için gerekli olan davranışların yapılmasını sağlayan bir duygudur. Korku üç şekilde problem yaratmaktadır:

1) Kronikleştiği zaman yararlı bir uyarıcı olma niteliğini kaybetmekte, hiç korkmayanlar, tehlike ile daha fazla karşı karşıya kalmaktadırlar.

2) Aşırı korkanlar ise hiç bir iş yapamayacak hale gelmekte, bu nedenle bu iki aşırı uç normal dışı olmaktadır.

3) Hiç gerekmediği durumda, gerçekten tehlikeli bir durum olmasa da duyulan korku bireyin bu tehlikesiz durumdan kaçınması ile sonuçlanır ki, buna da fobi denmektedir (12).

Küçük çocuklar, karanlıktan, hırsızdan korkarken, dört yaş civarında korkular daha somutlaşmaktadır. Köpektен, düşüp yaralanmaktan, bir yerinin sıyrılıp çizilmesinden, kesilip kanamasından korkulmaktadır (15).

İlkokul yıllarında ise korku alanları daha soyutlaşmaktadır. Örneğin, anne ve babanın ölümü, evlerinin yanması gibi (14).

İlkokul çağı, çocuğun daha geniş bir çevreye girdiği dönemdir. Bu dönemde, çocuklar cinsel kimliklerini kazanmışlardır. Bağımlılıkları azalmış, konuşma yetenekleri gelişmiştir. Oyunlarda kız-erkek gruplaşması belirginleşmiştir. Grup oyunlarına yönelme artmıştır. Yaşlıları ile arkadaşlık kurma isteğinin yanısıra lider olma isteği dikkati çekmektedir. Çeşitli eşyaları biriktirme (pul, para, kibrit kutusu vb.) başlamıştır (15,17).

Çocuklar, ilkokul döneminde daha geniş bir toplumsal çevreye uyum yapmaya çalışmakta ve bu arada, öğrenmelerinin değerlendirilmesi sorunu ile karşılaşmaktadırlar. Bu değerlendirme sonuçlarına göre de çocuklar başarılı veya başarısız olarak adlandırılmaktadırlar. Okulda verilen planlı eğitim sonucu meydana gelmesi beklenen öğrenmenin değerlendirilmesine dayanan başarıya "okul başarısı" adı verilmektedir.

Okul başarısını etkileyen etmenlerin neler olduğu ve bunlardan hangisine öncelik verilmesi gerektiği konusu ise uzun yıllardan beri tartışılmaktadır.

Davranış Bozuklukları

ve

Okul Başarısı ile İlgili Çalışmalar

Okul çağı çocuklarındaki davranış bozukluklarının incelenmesi, 1928 yılında Wickman'a kadar dayanmaktadır. Wickman, okul çağındaki çocukların davranış problemlerinin önem sırasına konmasında, öğretmenler ile ruh sağlığı uzmanları arasında belirgin bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur. Wickman'a göre, öğretmenler daha çok cinsiyete, itaatsizliğe, dürüst olmayan davranışlara önem verirken, ruh sağlığı uzmanları öğretmenlere zıt olarak, içine kapanıklık gibi davranışlara dikkat etmişlerdir.

Stouffer, 1952'de, Wickman'ın kullandığı 50 maddelik davranış problemleri listesini tekrar araştırmada uygulatmış ve aradan geçen sürede öğretmenler ile ruhsağlığı uzmanları arasında $r = 0.61$ 'lik bir ilişki bulmuştur (18).

MacFarlane, Allen ve Honzik, 1929-1954 yılları arasında uzunlamasına yaptıkları çalışmada; 252 deneğin, 18 aydan 14 yaşına kadar davranış problemlerini incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, erkeklerde; aşırı

hareketlilik, ilgi çekme, yalan ve öfke nöbetleri, kızlarda; utangaçlık ve özel korkularda yoğunlaşma bulunmuştur. Parmak emme ve aşırı duyarlı olma ilk doğan kızlarda, ikinci doğan kızlardan farklılık yaratmıştır. Yaşın artması ile gece işemelerinde, korkularda, parmak emmede ve öfke nöbetlerinde azalma, tırnak yemede artma saptanmıştır. Dokuz yaş, erkek çocuklarında; çok hareketlilik, özel korkular, öfke nöbetleri, kıskançlık, kızlarda ise tırnak yeme en sık saptanan problemlerdir. Aşırı duygusallık ise dokuz yaş kız ve erkeklerinin ortak problemi olarak bulunmuştur (19).

1958'de Lapouse ve Monk 6-12 yaşları arasındaki 482 deneğin davranış bozukluklarını incelemişlerdir. Araştırma sonucunda; yaşın artması ile davranış problemlerinin sayısı azalmıştır. Sosyo ekonomik düzeyi düşük olan zencilerde beyazlardan fazla davranış bozukluğu ve erkeklerde de kızlardan çok bulunmuştur. Sosyo ekonomik düzeyler ve ailedeki çocuk sayısı arasındaki fark ise önemsiz çıkmıştır (20).

Rutter ve Graham'ın (1965) 10-11 yaş grubundaki çocukların psikiyatrik bozukluklarını incelemeleri sonucunda, erkeklerde antisosyal davranışların ve alışkanlık bozukluklarının kızlara oranla fazla olduğu bulunmuştur (21).

Behar'ın (1977) okul öncesi çocuklarındaki davranış bozuklukları ile ilgili araştırmasında da, cinsiyetler arasındaki fark ($p < 0.001$) önemli çıkmıştır (8).

Simons ve Parraga (1982) araştırmalarında, yaşları beş ile yirmi arasındaki 369 çocuğun uyku bozukluklarında cinsiyet, yaş ve sosyo ekonomik düzey farklılıklarını incelemişlerdir. Erkeklerin, kızlardan daha çok horladıkları ve yataklarını daha sık ıslattıkları bulunmuştur (22).

Stone ve arkadaşları (1969), ilkokul çocuklarının davranış bozukluklarını araştırmışlardır. Sınıflar arasındaki fark önemsiz, cinsiyetler arasındaki fark ise önemli bulunmuştur. Tüm sınıflarda erkeklerin davranış bozuklukları kızların iki katı olarak saptanmıştır (23).

MacCoby ve Facklin (1980), altı yaş çocuklarındaki saldırgan davranışlarda cinsiyet farklılığını incelemişler ve erkek çocukların, kızlardan daha fazla saldırgan davranışlarda bulduklarını belirtmişlerdir. Omark'ın İsviçre ve Ethopya'da yaptığı aynı tip araştırmalarda da cinsiyet grupları arasındaki fark önemli çıkmıştır ($p < 0.05$ İsviçre için, $p < 0.001$ Ethopya için) (24).

Coleman ve arkadaşları (1977), orta sosyo ekonomik düzeyden üç ile beş yaş arasında 50 kız, 50 erkek çocuğun davranış bozukluklarını incelemişlerdir. Erkeklerin davranış puanları ortalaması kızlardan yüksek bulunmuştur. Ortalamalar arası fark ($p < 0.05$) önemli çıkmıştır (25).

Tryon (1968), alt sosyo ekonomik düzeyden 7-14 yaşları arasında 52 parmak emen ve 52 kontrol öğrencisine, kaygı belirti listesi uygulamıştır. Araştırması sonucunda kaygı ile parmak emme arasında bir ilişki bulunamamıştır (26).

Werry ve Quay'ın (1971) araştırmasında, ilkokulun bir ile üçüncü sınıfları arasındaki 926 kız, 827 erkek toplam 1753 öğrenciye 55 maddelik davranış belirti listesi uygulanmış, cinsiyet ve yaş grupları arasındaki fark araştırılmıştır. Erkeklerde belirti sayısı ortalaması 11.4, kızlarda 7.6 bulunmuştur. Utangaçlık-sıkılganlık, kendine uygun bir uğraşı bulamama, başka çocuklara gösterilen ilgiyi kıskanma, aşırı duygusallık-çabuk kırılma ve fiziksel şikayeti olma kızlarda önemli çıkmıştır. 55 maddelik davranış listesinin 36 maddesi ise erkeklerde önemli bulunmuştur. 16 madde de cinsiyetler arası fark önemsiz çıkmıştır (27).

Shrader ve Leventhal (1968), 6-17 yaşları arasında 599 çocuğun doğum sırası ile aileleri tarafından belirtilen çeşitli problemler arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. İlk doğan çocuklar ile son doğanlar arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p < 0.01$). Son çocuğun ilk çocuktan daha az problemlili olduğu belirtilmiştir. Cinsiyet yönünden ise erkekler; konuşma ve okul konusunda kızlar; yemek yeme, korkular, ailevi ilişkiler ve cinsel konularda farklılık yaratmışlardır. Belirtilen problem sayılarının annelerin yaşlarına göre karşılaştırılmasında 21-30 ile 41-50 ve

31-40 ile 41-50 yaşlar arasındaki fark ($p < 0.05$) önemli bulunmuştur (28).

Lahey ve arkadaşları (1980), yaşları 2-17 arasında 325 çocuğun davranış problemlerine doğum sırası ve cinsiyetin etkisini incelemişlerdir. Doğum sırası ve cinsiyet grupları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p < 0.001$). İlk doğanların ve erkeklerin davranış bozukluklarından dolayı kliniklere daha çok başvurdukları saptanmıştır (29).

Hand (1957), anneleri bir işte çalışan ve çalışmayan dört ile sekizinci sınıflar arasındaki 102 öğrencinin Kaliforniya Kişilik Testi sonuçlarına göre uyum problemlerini incelemiştir. Annenin evin haricinde işte çalışmasının çocukların uyumları üzerinde önemli etkisi bulunamamıştır. Yalnız uyumlu gruptaki kızların yüzdeleri erkeklerden fazla, uyumsuz grupta ise erkeklerin yüzdeleri kızlardan yüksek çıkmıştır (30).

Aydın ve Tuncer (1977), yaptıkları araştırmada, 9 yaş çocuklarının davranış problemlerinde anneleri ev dışında çalışanlarla, çalışmayanlar arasında farklılık bulunmadığını belirtmişlerdir (31).

Douglas (1966), onyediyen yaşından önce polis tarafından göz altına alınan veya mahkemeye çıkarılan 288 suçlu çocuk ile 942 alt sosyo ekonomik düzeyden, babaları işçi olan çocukların sosyal durumları ile okul başarıları, sınıf ve

oyun alanlarındaki alışkanlık ve davranışlarını incelemiştir. Araştırmada, suçlu çocukların çoğunlukla geniş ailelerden geldikleri, boşanmış veya ayrı yaşayan ebeveynlerin çocukları arasında görülen suçluluk oranının, ölüm nedeniyle ebeveynlerinden biriyle yaşayan çocuklara oranla fazla olduğu, suç işleyenlerin ilkokullarda işlemeyenlere göre daha devamsız, derslere ilgilerinin az ve başarısızlıklarının sekiz yaşından itibaren başladığı bulunmuştur (32).

Kuhnley ve arkadaşları (1982), yaptıkları araştırmada, altı-ondört yaş arasında ateşle oynayan, yangın çıkaran 56 çocuk ile yangın çıkarmayan 58 çocuğun karşılaştırılmasında, iki grup arasındaki fark doğum sırası, ailenin geliri, kardeş sayısı yönlerinden önemsiz bulunmuştur (33).

Hall ve arkadaşlarının (1977) yaptıkları araştırmada orta ve alt sosyo ekonomik düzeyden, beyaz ve zenci 80 ilkokul öğrencisinin sınıf içi davranışları gözlenmiştir. Gruplar arasında dikkat süresi yönünden bir fark bulunmamıştır. Başarı ve zeka testleri sonuçlarında, sosyo ekonomik düzeyler ve ırk grupları arasında fark saptanmıştır, fakat dikkat süresi ile bu değişkenler arasında bir ilişki bulunmamıştır (34).

Herman ve arkadaşları (1969), araştırmalarında; öğretmenlerin, ilkokul öğrencilerinde saptanan davranış bozuklukları ile ilgilenmelerinde yirmi yıl öncesi yapılan bir araştırma ile farklılık olup olmadığını aramışlardır.

Sonuçta, öğretmenlerin, geçmişteki cezalandırmaya göre daha çok çevre düzenlemesine ve davranışın kökenindeki nedeni aramaya ağırlık verdikleri saptanmıştır (35).

Harris ve Drummond (1977), ilkokulun bir ile sekizinci sınıfları arasındaki 254 çocuğun davranışlarını, kendilerinin değerlendirmeleri ile öğretmenlerinin değerlendirmeleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Dört ile altıncı sınıf arasındakilerde, bir ile üçüncü ve yedi ile sekizinci sınıflara göre davranışların değerlendirilmesinde öğrenciler ile öğretmenler arasında önemli ilişki bulunmuştur (36).

Yörükoğlu ve Akyıldız'ın (1971), ilk başlayan kekemelik üzerine yaptıkları araştırmada, son bir yıl içinde kekemelik görülen 75 çocukta kekemeliğin çoğunlukla belirgin bir korkutucu olay sonucu başladığını saptamışlardır (37).

Sonuvar (1973), Ankara köylerindeki 130 ilkokul öğrencisinde davranış bozukluğu sıklığını saptamıştır. Kızların %30'unda, erkeklerin %33'ünde davranış bozukluğu bulunmuştur (38).

Richman (1977), 99 okul öncesi çocuğunun uyum bozukluklarını tanımlamak amacıyla yaptığı araştırmasında, çocuklardaki uyum bozukluklarının çevresel baskılar ve evin kötü yaşam koşullarına bağlı olduğunu saptamıştır (39).

Burchinal, Gardner ve Hawkes (1958) yaptıkları araştırmada da alt sosyo ekonomik gruba ait çocuklarda davranış

bozukluklarına daha sık rastlandığını saptamışlardır (40).

Morgan (1960), farklı yaş ve cinsiyet gruplarında kaygı ile okul başarısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, cinsiyet grupları arasındaki fark önemsiz ($p > 0.05$), yaş grupları arasındaki fark ($p < 0.05$) önemli bulunmuştur (41).

Palardy (1969), ilkokul çocuklarının okuma başarılarında cinsiyet farklılığını incelediği araştırmasında, gruplar arasındaki fark ($p > 0.05$) önemsiz bulunmuştur (42).

Weinstein (1968), elli tane dördüncü sınıf ve kırk tane beşinci sınıf öğrencisinin, anne-çocuk ilişkisi ile okul başarısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Her iki sınıf grubunda da ilişkinin önemli ($p < 0.05$) olduğu bulunmuştur (43).

Glavin ve Annesley (1971) araştırmalarında, davranış bozukluğu olan çocukların okul başarılarını incelemiştir. Davranış bozukluğu olanların %81.5'inin okumada, %72.3'ünün matematikte başarısız oldukları bulunmuştur (44).

Glavin ve DeGirolomo (1970) yaptıkları araştırmada, kişilik ve iletişim problemleri olan çocukların dikte hataları araştırılmıştır. Kişilik problemi olanların esas kelimelerden farklı kelimeler yazdıkları, iletişim problemleri olanların ise kelimeleri yazmayı reddettikleri veya kelimeleri tamamlamadıkları bulunmuştur (45).

Swift ve Spivack (1969), ortaokullarda normal ve davranış bozukluğu bulunan öğrencilerin okul başarılarını incelemişlerdir. Davranış bozukluğu olan 672 öğrencinin okul başarılarının, davranış bozukluğu olmayan 882 öğrenciden düşük olduğu bulunmuştur (46).

Rouman'nın (1956) araştırmasında ise, annesi çalışan ve çalışmayan çocukların okul başarıları incelendiğinde, çalışan grubun çocuklarında %28, çalışmayan grubun çocuklarında %40 başarısızlık bulunmuştur (30).

Arzi ve Amir (1977), integre ve normal sınıflardaki dokuz yaşındaki, avantajsız (underprivilege) çocukların uyumlarını, akademik başarılarını araştırmışlardır. 171 erkek, 169 kız toplam 340 deneğin alındığı araştırmada, integre sınıflardaki avantajsız çocukların akademik başarıları yüksek bulunmuştur (47).

Belmont ve Marolla (1973) yaptıkları araştırmada, ondokuz yaşındaki erkeklerin başarılarında, doğum sırası ve ailedeki çocuk sayısının etkisini incelemişlerdir. Ailenin ilk çocuklarının daha başarılı olduğu ve ailedeki çocuk sayısı arttıkça başarının düştüğü bulunmuştur (48).

Douglas (1968), İngiltere'de ilkokul öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada, çocukların okul başarıları ve okuldaki davranışlarının altında yatan aile çevresi ile ilgili etmenler arasındaki ilişkiyi araştırmıştır.

Davranış bozukluğunu gösteren çocuklarda okul başarılarının düşük olduğunu saptamıştır (49).

Chittenden ve arkadaşları (1968), iki ayrı okulda 129 çift kardeşin belirli sınıflardaki başarılarını incelemişlerdir. Çocukların okul başarıları, sene sonu notları ve Iowa testi sonuçlarına göre değerlendirilmiştir. Birinci okulda, ilk doğanların %63'ü, ikinci okulda ise %69'unun, küçük kardeşlerine oranla daha başarılı oldukları saptanmıştır. Iowa test sonuçlarında da ilk doğanlar daha başarılı bulunmuştur (50).

Rhine (1968), ilkokul beşinci ve altıncı sınıflarındaki 64 kız öğrencinin okul başarılarında, doğum sırası farklılıklarını incelemiş ve gruplar arasındaki farkın önemsiz olduğu bulunmuştur (51).

Miller (1972), araştırmasında, ilkokul çocuklarında saptanan davranış bozukluklarının cinsiyet, ırk ve sosyo ekonomik düzeylerden etkilendiği bulunmuştur. Ayrıca, akademik başarısızlık ile sosyo ekonomik düzeyler arasındaki fark ($p < 0.01$) önemli çıkmıştır (11).

Chopra (1969), Hindistan'da 433 ortaokul öğrencisinin okul başarılarını incelemiştir. Üst sosyo ekonomik düzey öğrencilerinin ders notları ortalamaları, orta ve düşük gruba göre yüksek bulunmuştur(52).

Türker (1977), Ankara'daki üç lisede sosyo ekonomik yönden avantajsız öğrencilerin eğitim ve rehberlik sorunlarını incelemiştir. Çalışmasının okul başarısı ile ilgili kısmında, avantajsız lise öğrencilerinin ders notları ortalaması, avantajlıların ortalamalarından düşük bulunmuştur (53).

Şemin ve arkadaşlarının (1975) İstanbul'da 25.580 ilkokul öğrencisi ile yaptıkları araştırmada; okuldaki başarısız deneklerin %3'ünün sosyo ekonomik açıdan iyi, %73'ünün düşük düzeyde oldukları görülmüştür (54).

ARAŞTIRMANIN AMACI

Davranış bozuklukları, yıllardır araştırmacıların, ruh sağlığı uzmanlarının, psikologların ve eğitimcilerin ilgisini çekmektedir (35,55,56). Davranış bozuklukları ile ilgili yapılan çalışmalarda çoğukez anne-baba tutumları, annenin ev dışında çalışmasının etkileri, göçler, çevresel faktörler araştırılmıştır. Davranış bozuklukları ile okul başarısı arasındaki ilişkinin incelenmesi ise genellikle ihmal edilmiş bir konudur.

1981-82 yılı istatistiklerine göre, ilkokullarda başarı oranı ortalama olarak %80, 1978-79 istatistiklerine göre orta okullarda %75 ve liselerde %77 civarındadır (57,58). Başarıyı etkileyen etmenlerin bilinmesi öğrencilerin başarısızlığının önlenmesinde, eğitimcilere ve ailelere yardımcı olabilir düşüncesi ile bu araştırmada da ilkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin davranış bozuklukları saptanarak, okul başarısı ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Temel Problem:

İlkokul üçüncü sınıf (9 yaş) öğrencilerinin davranış bozuklukları ile okul başarıları arasında bir ilişki var mıdır?

Alt Problemler:

Öğrencilerin davranış bozuklukları ile okul başarıları arasındaki ilişki:

- a- Sosyo ekonomik düzeylere
  - b- Cinsiyete
  - c- Aile tipine
  - d- Ailedeki çocuk sayısına
  - e- Doğum sırasına (çocuğun kardeşleri arasındaki sırası)
  - f- Annenin öğrenim durumuna
  - g- Annenin yaşına
  - h- Annenin ev dışında bir işte çalışmasına
  - ı- Babanın yaşına
  - j- Babanın öğrenim durumuna
  - k- Ailenin medeni durumuna
- bağlı mıdır?

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

VE

ARAÇLARI

Araştırmada okul başarısını ve davranış bozukluğunu etkileyen faktörler araştırılarak, okul başarısı ile davranış bozukluğu arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırmanın Evreni:

Ankara şehir merkezinde bulunan değişik sosyo ekonomik düzeydeki ilkokullar araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Örneklem:

Ankara Bölgeleme Haritası, Ankara Nazım Plan Bürosu'nun "Ankara Semtlerinin Sosyo Ekonomik Düzeye Göre Sınıflanması" kaynağına dayandırılarak Ankara ilinin Altındağ, Merkez, Çankaya ve Yenimahalle ilçelerindeki 267 ilkokulun oluşturduğu evren, coğrafi ve sosyo ekonomik olarak üç tabakaya ayrılmıştır (59). Bu çalışmada tabakalı küme örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Her tabaka içerisindeki seçim, tabakanın kapsadığı tüm ilkokullardaki toplam öğrenci sayısına göre nisbî temsil yöntemi ile önce okul sayısının ve buna bağlı olarakta üçüncü sınıfların sayısının belirlenmesi ile yapılmıştır. Hesaplanan toplam örnek hacmini gerçekleştirmek

için sınıf seçimi ve seçilen her sınıftan alınacak öğrenci sayıları tesadüfi (random) örnekleme tekniği ile belirlenmiştir.

Düşük sosyo ekonomik düzeyden dokuz, orta sosyo ekonomik düzeyden dört ve yüksek sosyo ekonomik düzeyden bir ilkokul seçilmiştir.

Okulların seçiminde ikili öğretim yapanlar tercih edilmiş, tam gün ve üçlü öğretim yapanlar araştırmanın dışında bırakılmıştır.

Düşük sosyo ekonomik düzey için Atatürk, Piyalepaşa, Tandoğan, Mustafa Kemal, Ortatepe, Kartaltepe, Hüseyingazi Akagündüz, 30 Ağustos ilkokulları, orta sosyo ekonomik düzey için İhsan Sungu, Çizmeci, Telsizler, Bahçelievler, üst sosyo ekonomik düzey için Teğmen Kalmaz İlkokulu araştırmaya katılmıştır. Bu ilkokullardan random yoluyla ikişer adet üçüncü sınıf seçilmiş ve bu sınıflardaki öğrencilerden aşağıdaki şartlara uygun olanlar örnekleme oluşturmuşlardır.

Dokuz yaşında olmak, herhangi bir bedensel özürü olmamak, hiç sene kaybetmemiş olmak.

Yaş Sınırlaması:

Yedi-sekiz yaşına kadar görülebilen çeşitli uyum güçlükleri daha ileri yaşlarda da devam ediyorsa, davranış bozukluğu adını almaktadır (5). Eğer bir çocuk dokuz yaşında

hâlâ altını ıslatıyorsa, parmağını emiyorsa ve bu gibi davranış bozuklukları gösteriyorsa normalden sapma söz konusudur.

Dokuz yaş çocukları erinlik sorunlarının henüz ortaya çıkmayacağı kadar küçüktürler.

Ayrıca, üçüncü sınıf (9 yaş) çocukları geçmişteki iki sene nedeni ile okula, sınıfa, öğretmene ve arkadaşlarına alışmışlardır. Literatürde de davranış bozukluklarının incelenmesinde çoğunlukla 9 yaş seçilmiştir (31,60,61).

Sağlık Durumu:

Davranış bozuklukları ile ilgili araştırmalarda, fiziksel özürlü çocukların araştırmalara alınmamış olması ve fiziksel özürülülerde daha fazla davranış bozukluklarının bulunabileceği, annelerin anketlere cevap verirken çocuklarının özürünün yanlışlık yaratabileceği düşüncesiyle, araştırmaya fiziksel özürü olan çocuklar alınmamıştır (27,62).

Okul Durumu:

Normal ilkokul sınıfına devam etmek ve hiç sınıfta kalmamış olmak, çocukların zeka yönünden normal olduklarını göstermektedir. Ayrıca sene kaybı olan çocuk, sınıf arkadaşlarından daha büyük olacaktır. Üçüncü sınıfta sene kaybetmiş olanların ise dersleri ikinci kez görecekleri için, derslere

daha tanıdık olacakları ve başarılarının etkilenebileceği düşüncesiyle sınıfta kalmış olanlar araştırmaya alınmamıştır.

Veri Toplama Araçları:

2 Mart-31 Mayıs 1982 tarihleri arasında örnekleme seçilen çocukların anneleri ile görüşülerek elde edilen bilgiler önceden hazırlanan anket formuna ve davranış belirti listesine kaydedilmiştir.

İkinci dönem sonunda da örnekleme alınan çocukların sınıf geçme dereceleri karnelerinden saptanmıştır.

Uygulanan Anket:

a- Çocuk ve Ailesi Hakkında Bilgiler

Örneği Ek 1'de verilen anket çocuk, anne ve babaya ait bilgileri içermektedir. Çocuğun; adı, soyadı, doğum tarihi (gün, ay, yıl), okulunun; adı, sınıfı, şubesi, ev adresi, telefon numarası, çocuğun cinsiyeti, sosyo ekonomik düzey, çocuğun kardeşleri arasında kaçınıcı olduğu, aile tipi, ailedeki çocuk sayısı, anne-baba yaşı ve eğitim düzeyleri, annenin ev dışında bir işte çalışıp çalışmaması ve ailenin medeni durumu ile ilgili sorular denekler ve ailesi hakkında tanıtıcı veriler elde edebilmek, ayrıca davranış bozukluklarını ve okul başarısını etkileyebilecek etmenleri saptayabilmek içindir.

Annelerin çoğunlukla çocukla daha sıkı bir ilişki içinde bulunduğu, çocuğun gelişimini daha yakından izlediği, çocuğu iyi tanıyıp değerlendirebileceği kabul edilerek ve yapılan araştırmalarda görüşme tekniği kullanıldığında annelerin daha güvenilir cevaplar verdikleri saptandığından deneklerin anneleri okullara çağrılmış, annelerle yüzyüze görüşülerek bu bilgiler kaydedilmiştir (21). Anneleri olmayan veya gelemeyecek durumda olan deneklerin, en yakınlarından bilgiler alınmıştır.

b- Davranış Bozukluğu Belirti Listesi

Deneklerin davranış bozukluklarının saptanması, 63 sorudan oluşan Washington Symptom Check List (WSCL) ile annelerden alınan bilgilere göre işaretlenerek yapılmıştır.

WSCL, çocukların ayrıntılı bir davranış profilini elde etmek amacıyla kullanılan, çocuğu yakından tanıyan kişi tarafından doldurulabileceği bildirilen, geçerliği ve güvenilirliği kanıtlanmış bir belirti listesidir (10).

Türkiye'de de Aydın ve Tuncer'in araştırmasında kullanılmıştır (31).

Belirtiler görülüş sıklığına göre sık sık (+3), sık (+2), bazen (+1), yok (0) olarak puanlanmakta ve her denek için bir toplam puan elde edilmektedir. Deneklerin belirtilenin her biri için (+1) puan almalarının patolojik

sınırlarda olmadığı kabul edilerek, 0-63 puan arası "davranış bozukluğu olmayanlar, 64-126 puan arası davranış bozukluğu olanlar, 127-189 puan arası "ağır davranış bozukluğu olanlar" diye sınıflandırılmıştır.

Anket ve davranış belirti listesinin doldurulması için anneler ile görüşme süresi ortalama 30 dakika olarak hesaplanmıştır. Üst ve orta sosyo ekonomik düzeye ait annelerden sorulara cevap almakta hiçbir güçlük çekilmemiştir. Alt sosyo ekonomik düzeyde soruların zaman zaman açıklanması gerekmiştir. Bu grupta görüşme süresi diğer iki sosyo ekonomik düzeye oranla daha uzun olmuştur.

Okul Başarısının Değerlendirilmesi:

Örgün eğitim sistemimiz içinde başarı göstergesi, öğretmen tarafından değerlendirilen notlardır. Öğrencinin başarısı yarı dönem, özellikle sene sonu ortalaması ve sınıf geçme derecesidir (63,64). İlk öğretimde sınıf geçme derecesi:

Başarısız (kalır): 1, geçer: 2, orta: 3, iyi: 4, pekiyi: 5 olarak belirlenmiştir.

Araştırmada okul başarısının değerlendirilmesi pekiyi ve iyi alanlar; başarılı grup, orta ve geçer alanlar; orta ve az başarılı grup, kalanlar ise başarısız grup şeklinde planlanmıştır. Örneklemeye çıkan deneklerden yalnızca üç kişinin sınıfta kaldıkları saptanmıştır ve bu grup araştırmadan çıkarılarak başarılılar ve başarı düzeyleri orta-az olanlar ile araştırmanın istatistiksel işlemleri yapılmıştır.

Verilerin Analizi:

Soru içeriklerinin belirli tanımlara göre araştırmada kullanılan değişkenlere dönüştürülmesinden sonra örnekleme seçilen çocukların verilerine uygulanan anket formunda sorulara verilen yanıtların analizi önce frekans ve yüzde dağılımları şeklinde betimsel tablolarda verilmiştir. Çeşitli değişkenlere göre davranış bozuklukları ve okul başarısının dağılımları ikili ve üçlü çapraz tablolar ile ki kare analizi yapılarak gösterilmiştir.

Davranış bozuklukları ile okul başarısı arasındaki ilişki basit doğrusal regresyon analizi ile yapılmıştır. (Okul başarısı bağımlı, davranış bozukluğu bağımsız değişken).

Bağımsız değişkenlere göre (davranış bozukluğu, sosyo ekonomik düzey, cinsiyet, aile tipi, ailedeki çocuk sayısı ve sırası, anna-baba öğrenim durumu ve yaşları, ailenin medeni hali) bağımlı değişkendeki (okul başarısı) farklılığı araştırmak için iki yönlü varyans analizi ile gruplar arası puan farklılıkları test edilmiştir. Bulunan farkın istatistiksel önem taşıdığı durumlarda, her bir gruba ait ortalama puanların (notların) ikişerli karşılaştırması ile farkların hangi gruplar için önem taşıdığı saptanmıştır (65,66).

B U L G U L A R

Bu araştırma, ilkokulların üçüncü sınıflarındaki çocukların davranış bozukluklarını saptayarak, davranış bozukluğu ile okul başarısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacı ile planlanmıştır. Ayrıca, sosyo ekonomik düzey, cinsiyet, aile tipi, ailedeki çocuk sayısı ve doğum sırası, anne-baba yaşı ve Öğrenim durumları ile ailenin medeni durumu gibi bağımsız değişkenlerin okul başarısına (bağımlı değişken) etkisi araştırılmaktadır.

Araştırma ile ilgili toplanan bilgiler, yöneltilen sorular doğrultusunda analiz edilerek bulgular, önce betimsel nitelikte ve sonra bunların test edilmesi şeklinde verilmiştir.

Davranış bozukluğu belirti listesi değerlendirilmesi sonucunda deneklerden yalnız bir çocuk 126+ puan alarak ağır davranış bozukluğu grubuna girmiştir. İstatistiksel işlemleri kolaylaştırmak amacı ile de bu denek davranış bozukluğu olanlar grubuna aktarılmıştır. (Davranış problemlerinin genel ve cinsiyete göre dağılımları Ek 2-3'de verilmiştir).

Örneklem grubuna alınan deneklerin her bir değişkenin seğeneklerine göre dağılımları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Araştırmada ele alınan bağımlı ve bağımsız değişkenlere ait ileri düzeyde istatistiksel analiz bulgularının

verilmesinden önce, temel bağımlı değişken olan okul başarısı ile bağımsız değişkenlerin üçlü çapraz dağılımları 3-13 numaralı tablolarda verilmiştir. (Davranış bozukluğu olan ve olmayan çocukların çeşitli değişkenlere göre not ortalamaları Ek-4'de gösterilmiştir). (Okul başarısı ile bağımsız değişkenlerin ikili çapraz dağılımları ise Ek 5-15'de gösterilmiştir.

Davranış bozukluğu ile bağımsız değişkenlerin; sosyo ekonomik düzey, cinsiyet, aile tipi, ailedeki çocuk sayısı ve sırası, anne ve babanın öğrenim durumu, ailenin medeni durumu ve anne-babanın yaşlarını gösteren ikili çapraz dağılımları ki-kare analizi yapılarak 14-24 numaralı Tablolarda gösterilmiştir.

TABLO 1: Örnekleme Seçilen Çocukların ve Ailelerinin
Özelliklerine Göre Dağılımları

<u>Sosyo Ekonomik Düzeyler</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Üst S.E.D.	56	7.24
Orta S.E.D.	220	28.46
Düşük S.E.D.	497	64.30
Toplam	773	100.00
<u>Cinsiyet</u>		
Kız	379	49.03
Erkek	394	50.97
Toplam	773	100.00
<u>Aile Tipi</u>		
Çekirdek Aile	540	69.86
Geniş Aile	233	30.14
Toplam	773	100.00
<u>Ailedeki Çocuk Sayısı</u>		
Tek çocuk	36	4.66
2-3 çocuk	482	62.35
4 çocuk ve fazlası	255	32.99
Toplam	773	100.00
<u>Çocuğun Kardeşleri Arasındaki Sırası (Doğum Sırası)</u>		
İlk çocuk	292	37.78
Ortanca veya ortancalardan biri	342	44.24
Son çocuk	139	17.98
Toplam	773	100.00

TABLO 1: (devamı)

<u>Annenin Yaşı</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
29 yaş ve altı	189	24.45
30-39 yaş	446	57.70
40-49 yaş	121	15.65
50 yaş ve üstü	17	2.20
<u>Toplam</u>	<u>773</u>	<u>100.00</u>
<u>Annenin Öğrenim Durumu</u>		
Okuma-yazması yok	187	24.20
İlkokul mezunu	381	49.28
Orta ve lise mezunu	179	23.16
Yüksek okul mezunu	26	3.36
<u>Toplam</u>	<u>773</u>	<u>100.00</u>
<u>Annenin Çalışması</u>		
Ev kadını	657	84.99
Ev dışında işte çalışıyor	116	15.01
<u>Toplam</u>	<u>773</u>	<u>100.00</u>
<u>Babanın Yaşı</u>		
29 yaş ve altı	23	2.98
30-39 yaş	451	58.34
40-49 yaş	230	29.75
50 yaş ve üstü	69	8.93
<u>Toplam</u>	<u>773</u>	<u>100.00</u>

TABLO 1: (devamı)

<u>Babanın Öğrenim Durumu</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Okuma-yazması yok	40	5.17
İlkokul mezunu	337	43.60
Orta ve lise mezunu	255	32.99
Yüksek okul mezunu	141	18.24
Toplam	773	100.00

<u>Medeni Durum</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Evli	740	95.73
Boşanma-ayrılık-ölüm	33	4.27
Toplam	773	100.00

<u>Davranış Bozukluğu</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Davranış bozukluğu olmayanlar	502	64.94
Davranış bozukluğu olanlar	271	35.06
Toplam	773	100.00

<u>Okul Başarısı</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	207	26.78
Başarılılar	566	73.22
Toplam	773	100.00

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 773 de-
neğin %7.24'ü üst, %28.46'sı orta ve %64.30'u düşük sosyo
ekonomik düzeyden gelmiştir.

Deneklerin %49.03'ü kız, %50.97'si erkektir.

Deneklerin %69.86'sı çekirdek, %30.14'ü geniş aileden gelmektedir.

Deneklerin %4.66'sı tek çocuklu, %62.35'i iki-üç çocuklu, %32.99'u ise dört ve fazla çocuklu ailelerden gelmektedir.

Bunların %37.78'i ailenin ilk çocuğu, %44.24'ü ortanca veya ortancalardan biri, %17.98'i ise son çocuktur.

Deneklerin annelerinin %24.45'i yirmidokuz yaşın altında, %57.70'i otuz-otuzdokuz yaş, %15.65'i kırk-kırkdokuz, %2.20'si elli yaş gruplarında bulunmaktadır.

Annelerin %24.20'si okur-yazar değil, %49.28'i ilkököl mezunu, %23.16'sı orta ve lise mezunu, %3.36'sı ise yüksek okul mezunudur.

Annelerin %84.99'u evkadını, %15.01'i bir işte çalışmaktadır.

Deneklerin babalarının %2.98'i yirmidokuz yaşın altında, %58.34'ü otuz-otuzdokuz yaş, %29.75'i kırk-kırkdokuz yaş, %8.93'ü elli yaş gruplarında bulunmaktadır.

Babaların %5.17'si okur-yazar değil, %43.60'ı ilkököl mezunu, %32.99'u orta ve lise mezunu, %18.24'ü yüksek okul mezunudur.

Deneklerin %95.73'ü parçalanmamış aileden, %4.27'si ise parçalanmış aileden gelmektedirler.

Deneklerin %64.94ünde davranış bozukluğu bulunmamakta, %35.06'sında ise davranış bozukluğu bulunmaktadır.

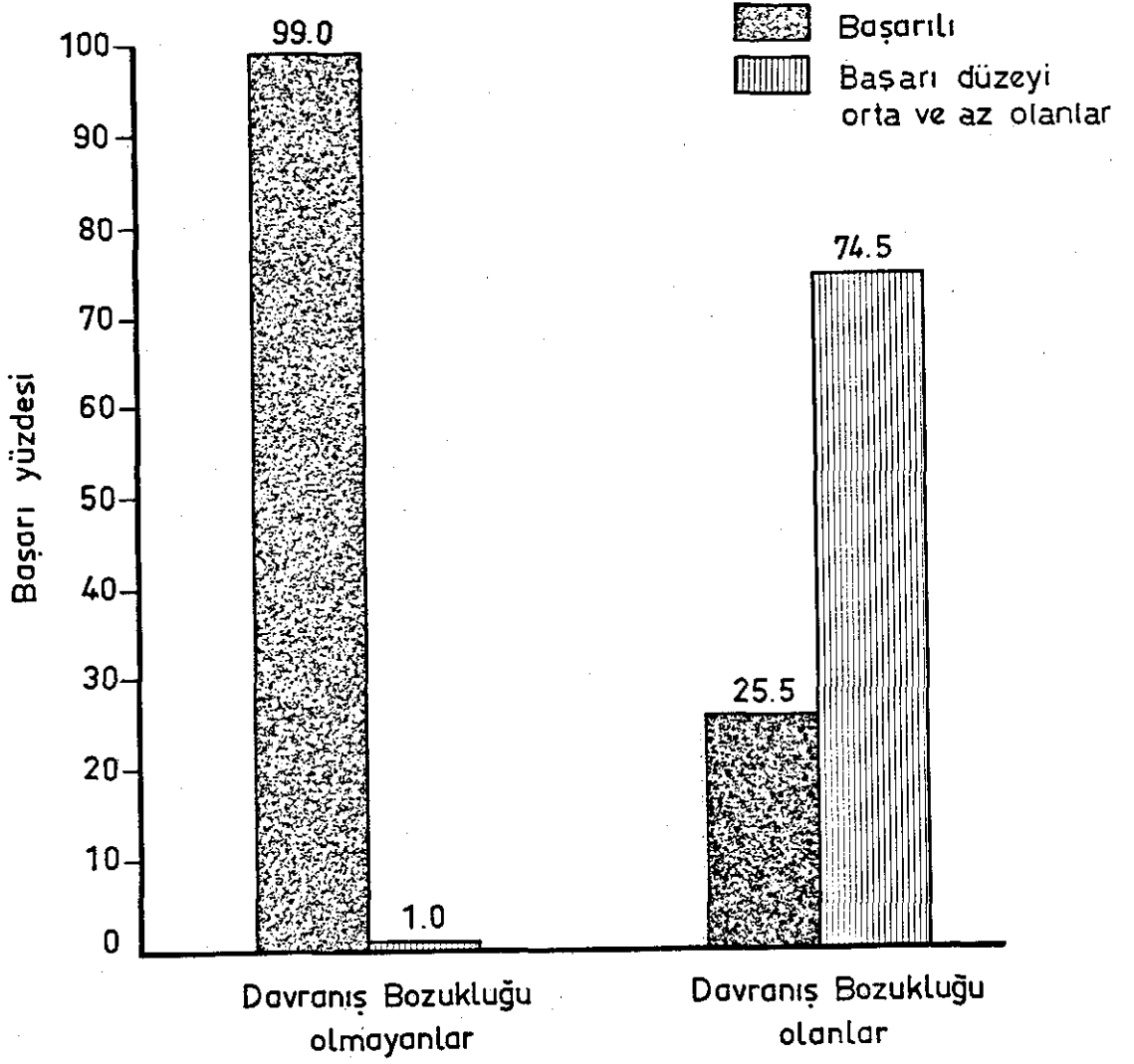
Çocukların %26.78'i okulda az başarılı, %73.22'si okulda başarılıdır.

TABLO 2: Deneklerin Davranış Bozukluklarına Göre Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarısı \ Davranış Bozukluğu	Davranış Bozukluğu Olmayanlar		Davranış Bozukluğu Olanlar	
	Sayı	%	Sayı	%
Başarılılar	497	99.00	69	25.46
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	5	1.00	202	74.54
Toplam	502	100.00	271	100.00

Tablo 2'de görüldüğü gibi davranış bozukluğu olmayanların % 99'u, davranış bozukluğu olanların % 25.46'sı başarılıdır.

Şekil 1: Davranış Bozukluklarına Göre Okul Başarısı Dağılımı

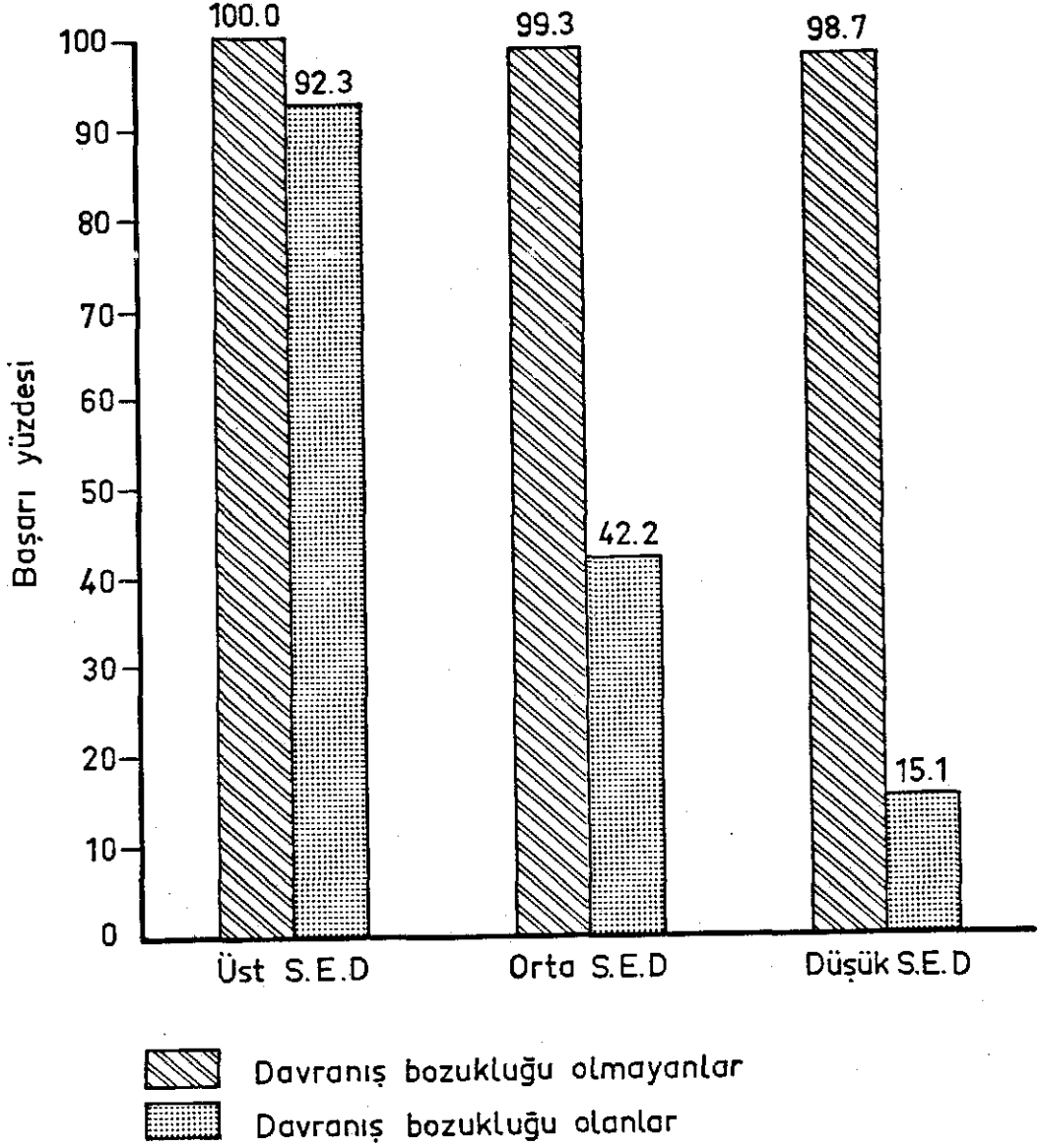
TABLO 3: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Sosyo Ekonomik Düzeylerine Göre Okul Başarılarının

Dağılımı

Okul Başarısı	Davranış Bozukluğu Olmayanlar				Davranış Bozukluğu Olanlar							
	Üst S.E.D.		Orta S.E.D		Üst S.E.D.		Orta S.E.D.		Düşük S.E.D.			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Başarılılar	43	100.00	153	99.35	301	98.69	12	92.31	28	42.42	29	15.10
Başarı düzeyi: az ve orta olanlar	0	0.00	1	00.65	4	1.31	1	7.69	38	57.58	163	84.90
Toplam	43	100.00	154	100.00	305	100.00	13	100.00	66	100.00	192	100.00

Tablo 3 incelendiğinde, davranış bozukluğu olmayan üst sosyo ekonomik düzeydeki deneklerin %100'ü başarılıdır. Düşük sosyo ekonomik düzeydekilerin %98.69'u başarılı, %1.31'i az başarılıdır.

Davranış bozukluğu olan üst sosyo ekonomik düzeydeki deneklerin %92.31'i başarılı, %7.69'u az başarılıdır. Düşük sosyo ekonomik düzeydekilerin %15.10'u başarılı, %84.90'ı az başarılıdır,

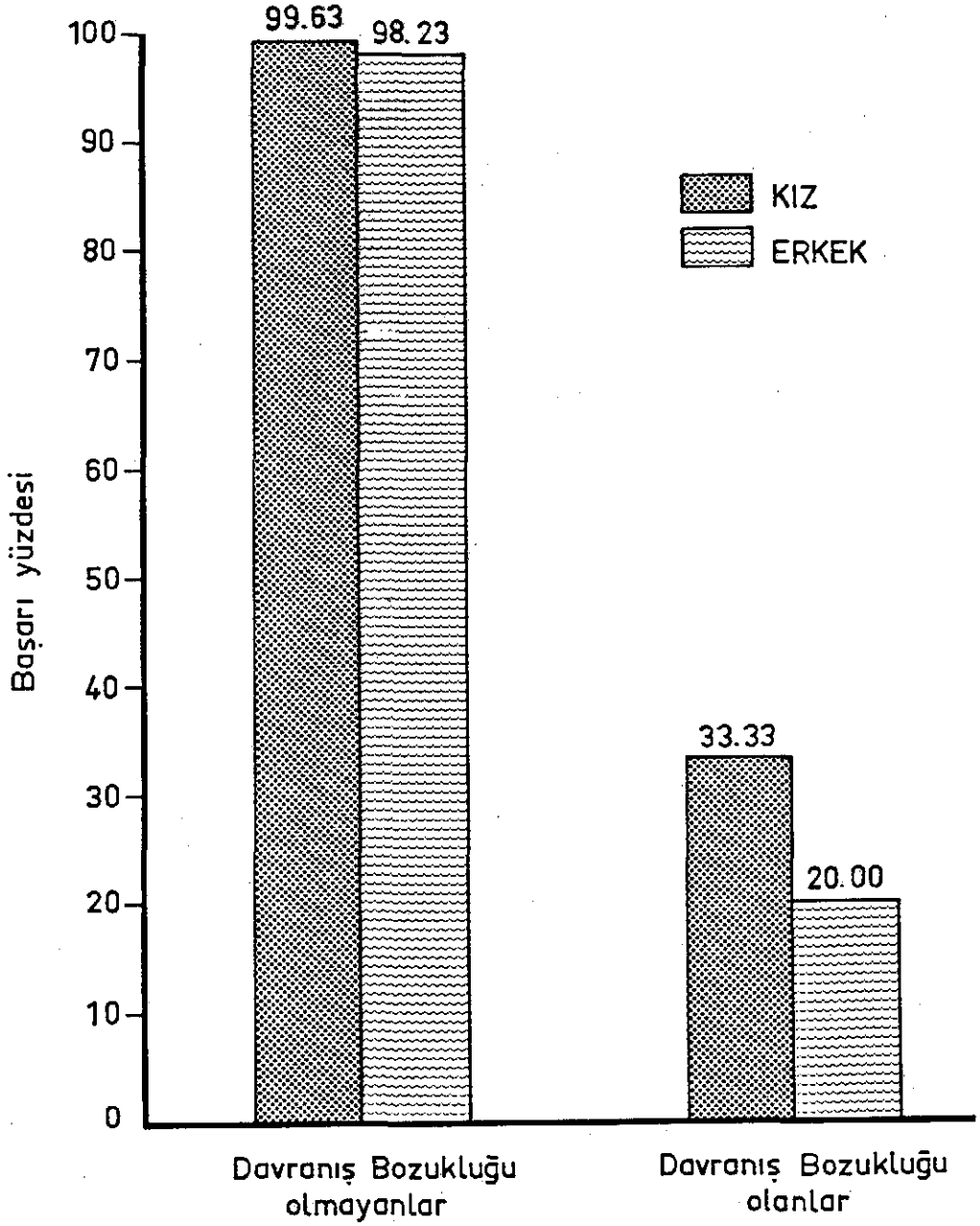
Şekil 2: Sosyo Ekonomik Düzeylere ve Davranış Bozukluğuna Göre Başarılarının Dağılımı

TABLO 4: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Cinsiyetlerine Göre Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarısı	Davranış Bozukluğu Olmayanlar			Davranış Bozukluğu Olanlar			
	Kız Sayı	%	Erkek Sayı %	Kız Sayı	%	Erkek Sayı %	
Başarılılar	267	99.63	230	37	33.33	32	20.00
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	1	0.37	4	74	66.67	128	80.00
Toplam	268	100.00	234	111	100.00	160	100.00

Tablo 4'de görüldüğü gibi, davranış bozukluğu olmayan kızların % 99.63'ü erkeklerin ise % 98.29'u başarılıdır.

Davranış bozukluğu olan kızların % 33.33'ü başarılı, erkeklerin ise % 20'si başarılıdır.

Şekil 3 : Davranış Bozukluğu ve Cinsiyete Göre Başarının Dağılımı.

Tablo 5: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Aile Tiplerine Göre, Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarısı	Davranış Bozukluğu Olmayanlar			Davranış Bozukluğu Olanlar		
	Çekirdek Aile Sayı	%	Geniş Aile Sayı	Çekirdek Aile Sayı	%	Geniş Aile Sayı
Başarılılar	454	98.91	43	23	28.40	46
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	5	1.09	0	58	71.60	144
Toplam	459	100.00	43	81	100.00	190
						100.00

Tablo 5'de davranış bozukluğu olmayan ve çekirdek aileden gelen deneklerin %98.91'i başarılı, %1.09'u az başarılıdır. Geniş aileden gelenlerin ise %100'ü başarılıdır.

Davranış bozukluğu olan, çekirdek aile deneklerinin %28.40'ı başarılı, %71.60'ı az başarılıdır. Geniş aileden gelenlerin ise %24.21'i başarılı, %75.79'u az başarılıdır.

TABLE 6: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Ailedeki Çocuk Sayısına Göre, Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarısı	Davranış Bozukluğu Olmayanlar				Davranış Bozukluğu Olanlar							
	Tek Çocuk		2-3 Çocuk		Tek Çocuk		2-3 Çocuk		4 ve Fazla Çocuk			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Başarılılar	23	100.00	300	99.00	174	98.86	5	38.46	42	23.46	22	27.85
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	0	0.00	3	1.00	2	1.14	8	61.54	137	76.54	57	72.15
Toplam	23	100.00	303	100.00	176	100.00	13	100.00	179	100.00	79	100.000

Yukarıdaki Tabloda görüldüğü gibi, davranış bozukluğu olmayan ailenin tek çocuklarının tamamı başarılıdır. Dört ve fazla çocuklu aileden olanların %98.86'sı başarılı, %1.14'ü az başarılıdır.

Davranış bozukluğu olan tek çocukluların %38.46'sı başarılı, %61.54'ü az başarılıdır, iki-üç çocuklu ailelerden gelenlerin %23.46'sı başarılı, %76.54'ü az başarılıdır, dört ve fazla çocuklu ailelerden gelenlerin %27.85'i başarılı, %72.15'i az başarılıdır.

TABLO 7: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Doğum Sıralarına Göre, Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarısı	Davranış Bozukluğu Olmayanlar			Davranış Bozukluğu Olanlar		
	Birinci Çocuk Sayı	Ortanca veya Ortancalardan biri %	Son Çocuk Sayı %	Birinci Çocuk Sayı	Ortanca veya Ortancalardan biri %	Son Çocuk Sayı %
Başarılılar	186	98.94	217	99.54	94	97.92
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	2	1.06	1	0.46	2	2.08
Toplam	188	100.00	218	100.00	96	100.00
	25	24.04	34	27.42	10	23.26
	79	75.96	90	72.58	33	76.74
	104	100.00	124	100.00	43	100.00

Tablo 7 incelendiğinde davranış bozukluğu olmayan ilk çocukların % 98.94'ü , ortancaların % 99.54'ü ve son çocuk olanların % 97.92'si başarılıdır.

Davranış bozukluğu olan ilk çocukların % 24.04'ü başarılı, % 75.96'sı az başarılıdır. Ortancaların % 27.42'si başarılı, % 72.58'i az başarılı, son çocukların ise % 23.26'sı başarılı, % 76.74'ü az başarılıdır.

TABLO 8: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Annelerinin Yaşlarına Göre, Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarısı	Davranış Bozukluğu Olmayanlar				Davranış Bozukluğu Olanlar							
	29 Yaş ve altı	30-39 Yaş	40-49 Yaş	50 Yaş ve Üstü	29 Yaş ve altı	30-39 Yaş	40-49 Yaş	50 Yaş ve Üstü				
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%				
Başarılılar	116	98.31	279	99.29	89	98.89	13	100.00				
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	2	1.69	2	0.71	1	1.11	0	0.00				
Toplam	118	100.00	281	100.00	90	100.00	13	100.00				
					13	18.31	49	29.70	6	19.35	1	25.00
					58	81.69	116	70.30	25	80.65	3	75.00
					71	100.00	165	100.00	31	100.00	4	100.00

Tablo 8'de görüldüğü gibi, davranış bozukluğu olmayan grupta annelerin 29 yaş ve altındaki deneklerin %98.31'i, anneleri 30-39 yaş grubundakilerin %99.29, 40-49 yaşlar arasındakilerin %98.89'u ve anneleri elli yaşın üstündekilerin tümü başarılıdır.

Davranış bozukluğu olanlarda ise; anneleri 29 yaş ve altındaki deneklerin %18.31'i, 30-39 yaş arasındakilerin %29.70'ü, 40-49 yaşındakiilerin %19.35'i ve 50 yaşın üstünde anneleri olanların %25'i başarılıdır.

Tablo 9: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Annelerinin Öğrenim Durumlarına Göre,

Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarısı	Davranış Bozukluğu Olmayanlar						Davranış Bozukluğu Olanlar									
	Okur-Yazar Değil		Okur-Yazar		Yüksek Okul Mezunu		Okur-Yazar Değil		Okur-Yazar		Yüksek Okul Mezunu					
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%				
Başarılılar	116	98.31	242	99.18	119	99.17	20	100.00	18	26.09	34	24.82	15	25.42	2	33.33
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	2	1.69	2	0.82	1	0.83	0	0.00	51	73.91	103	75.18	44	74.58	4	66.67
Toplam	118	100.00	244	100.00	120	100.00	20	100.00	69	100.00	137	100.00	59	100.00	6	100.00

Tablo 9'da görüldüğü gibi, davranış bozukluğu bulunmayanlarda; annelerinin öğrenim durumlarına göre okur-yazar olmayan deneklerin %98.31'i başarılı, yüksek okuldan mezun annelerin çocuklarının ise tamamı başarılıdır.

Davranış bozukluğu olan ve anneleri okur-yazar olmayan deneklerin %26.09'u başarılı, aynı grupta anneleri yüksek okul mezunu olanların %33.33'ü başarılıdır.

TABLO 10: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Annenin Çalışma Durumuna Göre,
Okul Başarısının Dağılımı

Okul Başarısı	Davranış Bozukluğu Olmayanlar		Davranış Bozukluğu Olanlar	
	Ev Kadını Sayı	%	İşte Çalışıyor Sayı	%
Başarılılar	426	99.07	71	98.61
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	4	0.93	1	1.39
Toplam	430	100.00	72	100.00
			9	20.45
			35	79.55
			44	100.00

Tablo 10'dan görüldüğü gibi, davranış bozukluğu bulunmayan ve anneleri ev kadını olan deneklerin %99.07'si başarılıdır. Davranış bozukluğu olanların ise %26.43'ü başarılıdır.

Davranış bozukluğu olmayıp anneleri işte çalışan çocukların %98.61'i başarılı, davranış bozukluğu olan ve anneleri çalışanların ise %20.45'i başarılıdır.

TABLO 11: Deneklerin, Davranış Bozukluğu ve Babalarının Yaşlarına Göre, Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarısı	Davranış Bozukluğu Olmayanlar				Davranış Bozukluğu Olanlar			
	29 Yaş ve altı	30-39 Yaş	40-49 Yaş	50 Yaş ve üstü	29 Yaş ve altı	30-39 Yaş	40-49 Yaş	50 Yaş ve üstü
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Başarılılar	19	100.00	279	99.29	151	98.05	48	100.00
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	0	0.00	2	0.71	3	1.95	0	0.00
Toplam	19	100.00	281	100.00	154	100.00	48	100.00
	1	25.00	45	26.47	18	23.68	5	23.80
	3	75.00	125	73.53	58	76.32	16	76.20
	4	100.00	170	100.00	76	100.00	21	100.00

Tablo 11'de görüldüğü gibi, davranış bozukluğu olmayan ve babaları 29 yaş ve altındaki deneklerin tamamı başarılıdır, davranış bozukluğu olanların %25'i başarılıdır.

Davranış bozukluğu olmayan 40-49 yaş arasında babası bulunanların %98.05'i başarılı, davranış bozukluğu olanların ise %23.68'i başarılıdır.

TABLO 12: Deneklerin Davranış Bozukluğu ve Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre,
Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarısı	Davranış Bozukluğu Olmayanlar				Davranış Bozukluğu Olanlar											
	Okur-Yazar Değil	İlkokul Mezun	Orta ve Lise Mezun	Yüksek Okul Mezun	Okur-Yazar Değil	İlkokul Mezun	Orta ve Lise Mezun	Yüksek Okul Mezun								
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%								
Başarılılar	21	100.00	195	98.48	179	99.44	102	99.03	0	0.00	43	30.94	17	22.67	9	23.68
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	0	0.00	3	1.52	1	0.56	1	0.97	19	100.00	96	69.06	58	77.33	29	76.32
Toplam	21	100.00	198	100.00	180	100.00	103	100.00	19	100.00	139	100.00	75	100.00	38	100.00

Tablo 12'de davranış bozukluğu olmaması ve babalarının da okuma-yazması bulunmaması durumunda deneklerin tümü başarılıdır. Babaları yüksek okul mezunu olan ve davranış bozukluğu bulunmayan deneklerin %99.03'ü başarılıdır. Aynı öğrenim durumundaki babaların davranış bozukluğu olan çocukların da %23.68'i başarılı görülmektedir.

TABLO 13: Deneklerin Davranış Bozukluğu ve Ailelerinin Medeni Durumlarına Göre,
Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarısı	Davranış Bozukluğu Olmayanlar		Davranış Bozukluğu Olanlar	
	Evli Sayı	Boşanma-Ayrılma Ölüm Durumu Sayı %	Evli Sayı	Boşanma-Ayrılma Ölüm Durumu Sayı %
Başarılılar	476	98.98 21 100.00	66	25.48 3 25.00
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	5	1.04 0 0.00	193	74.52 9 75.00
Toplam	497	100.00 21 100.00	259	100.00 12 100.00

Tablo 13'de görüldüğü gibi davranış bozukluğu olmayan evli çiftlerin çocuklarının %98.96'sı başarılı, %1.04'ü az başarılıdır.

Davranış bozukluğu olan evli çiftlerin çocuklarının ise %25.48'i başarılı, %74.52'si az başarılıdır.

TABLO 14: Deneklerin, Sosyo Ekonomik Düzeylerine Göre,
Davranış Bozukluklarının Dağılımı

Sosyo-Ekonomik Düzeyler	Üst S.E.D.		Orta S.E.D.		Düşük S.E.D.	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Davranış Bozukluğu Olmayanlar	43	76.78	154	70.00	305	61.37
Davranış Bozukluğu Olanlar	13	23.22	66	30.00	192	38.63
Toplam	56	100.00	220	100.00	497	100.00

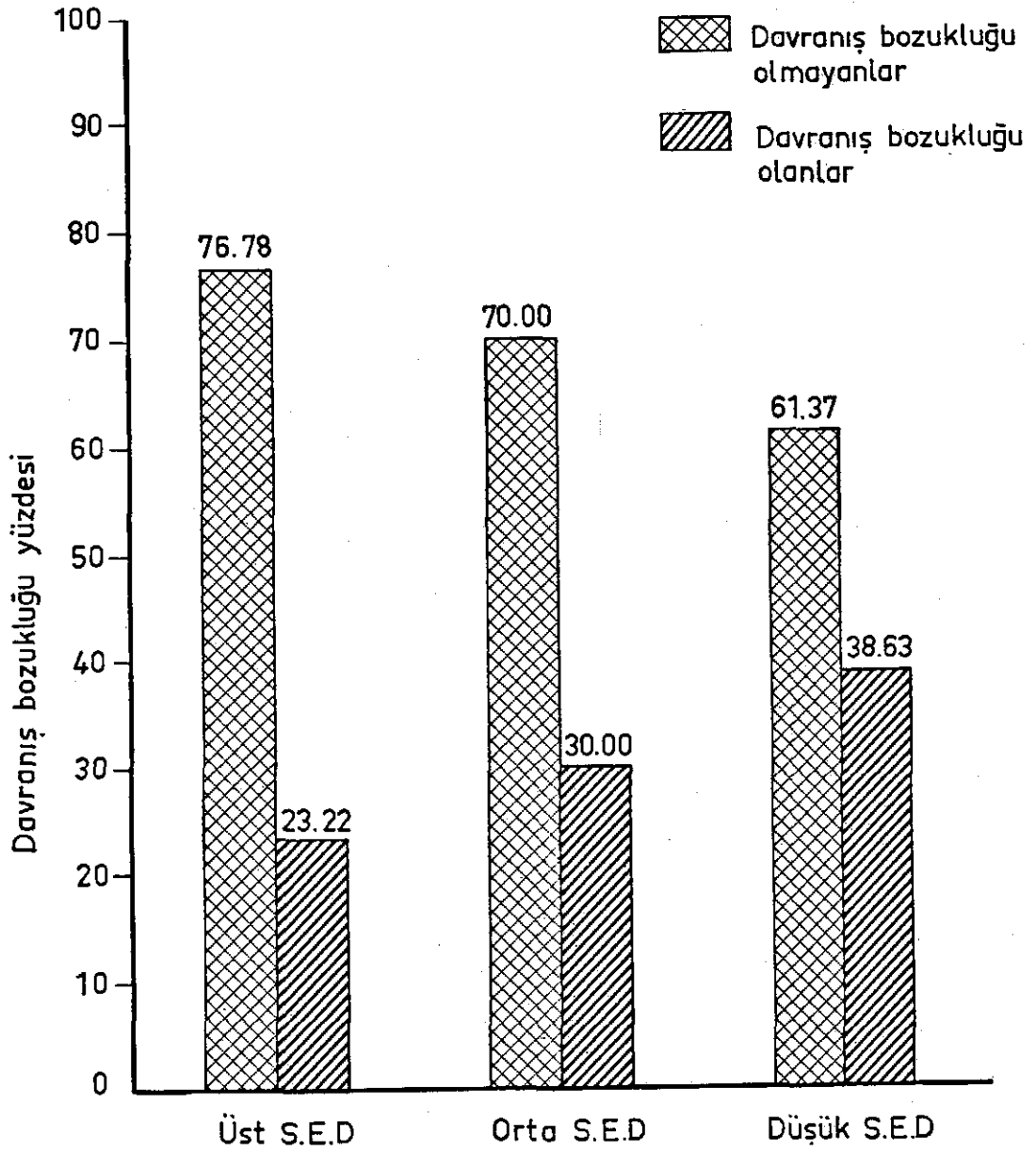
$$\chi^2 = 8.7104$$

0.05,2

$$p < 0.05 \quad \text{önemli}$$

Üst sosyo ekonomik düzeyden gelen deneklerin %23.22'sinde, orta sosyo ekonomik düzeyden gelenlerin %30'unda ve alt sosyo ekonomik düzeydekilerin %38.63'ünde davranış bozukluğu vardır.

Ki kare analizi ile sosyo ekonomik düzeylere göre çocukların davranış bozukluklarında farklılık önemli olup, bu farklılık üst düzeyden gelmektedir. ($\chi = 8.710$ $p < 0.05$). İkinci aşamada da orta düzey ile düşük düzey arasındaki farklılık önemli çıkmıştır ($\chi^2 = 4.980$ $p < 0.05$).

Şekil 4: Sosyo Ekonomik Düzeylere Göre Davranış Bozuklukları Dağılımı

TABLO 15: Deneklerin, Cinsiyetlerine Göre, Davranış Bozukluklarının Dağılımı

Cinsiyet Davranış Bozukluğu	K ı z		E r k e k	
	Sayı	%	Sayı	%
Davranış Bozukluğu Olmayanlar	268	70.71	234	59.40
Davranış Bozukluğu Olanlar	111	29.29	160	40.60
Toplam	379	100.00	394	100.00

$$\chi^2 = 10.884 \quad p < 0.05 \text{ önemli}$$

0.05,1

Tablo 15'de görüldüğü gibi kızların %29.29'unda, erkeklerin ise %40.60'ında davranış bozukluğu vardır.

Ki kare çözümlemesinde, cinsiyete göre çocukların davranış bozukluklarındaki farklılık önemli bulunmuştur (p < 0.05)

TABLO 16: Deneklerin, Aile Tipine Göre, Davranış Bozukluklarının Dağılımı

Aile Tipi Davranış Bozukluğu	Çekirdek Aile		Geniş Aile	
	Sayı	%	Sayı	%
Davranış Bozukluğu Olmayanlar	459	85.00	43	18.45
Davranış Bozukluğu Olanlar	81	15.00	190	81.55
Toplam	540	100.00	233	100.00

$$\chi^2 = 316.242 \quad p < 0.05 \text{ önemli}$$

0.05,1

Çekirdek aileden gelen deneklerin %85'inde davranış bozukluğu bulunmamakta, %15'inde ise davranış bozukluğu bulunmaktadır. Geniş aileden gelenlerin ise %18.45'inde davranış bozukluğu yoktur, %81.55'inde ise davranış bozukluğu vardır.

Aile tipine göre çocukların davranış bozukluklarındaki fark önemli bulunmuştur ($p < 0.05$).

TABLO 17: Deneklerin, Ailedeki Çocuk Sayısına Göre,
Davranış Bozukluklarının Dağılımı

Ailedeki Çocuk Sayısı / Davranış Bozukluğu	Tek Çocuk		2-3 Çocuk		4 ve Fazla Çocuk	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Davranış Bozukluğu Olmayanlar	23	63.89	303	62.86	176	69.02
Davranış Bozukluğu Olanlar	13	36.11	179	37.14	79	30.98
Toplam	36	100.00	482	100.00	255	100.00

$$\chi^2 = 2.794 \quad p > 0.05 \text{ önemsiz}$$

0.05,2

Tablo 17'de görüldüğü gibi ailenin tek çocuklarının %36.11'inde, 2-3 çocuklu ailelerden gelen deneklerin %37.14'ünde, dört ve fazla çocuklu ailelerden gelenlerin ise %30.98'inde davranış bozukluğu vardır.

Ki kare çözümlemesine göre ailedeki çocuk sayısına göre gruplar arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$).

TABLO 18: Deneklerin, Doğum Sıralarına Göre,
Davranış Bozukluklarının Dağılımı

Doğum Sırası Davranış Bozukluğu	Birinci Çocuk		Ortanca veya Ortancalardan Biri		Son Çocuk	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Davranış Bozukluğu Olmayanlar	188	64.38	218	63.74	96	69.06
Davranış Bozukluğu Olanlar	104	35.62	124	36.26	43	30.94
Toplam	292	100.00	342	100.00	139	100.00

$$\chi^2 = 1.293$$

0.05,2

$p > 0.05$ önemsiz

İlk çocukların %35.62'sinde, ortanca veya ortancalardan biri olanların %36.26'sında, son çocukların ise %30.94'ünde davranış bozukluğu bulunmaktadır.

Çocukların doğum sıralarına göre farklılık incelendiğinde, gruplar arası fark önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$).

TABLO 19: Deneklerin, Annelerinin Yaşlarına Göre,
Davranış Bozukluklarının Dağılımı

Annenin Yaşı Davranış Bozukluğu	29 yaş ve altı		30-39 Yaş		40-49 Yaş		50 Yaş ve Üstü	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Davranış Bozukluğu Olmayanlar	118	62.43	281	63.00	90	74.38	13	76.47
Davranış Bozukluğu Olanlar	71	37.57	165	37.00	31	25.62	4	23.53
Toplam	189	100.00	446	100.00	121	100.00	17	100.00

$$\chi^2 = 6.984 \quad p > 0.05 \quad \text{önemsiz}$$

$$0.05, 3$$

Tablo 19'da annelerin yaş gruplarına göre farklılık incelendiğinde, gruplar arası fark önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$).

TABLO 20: Deneklerin, Annelerinin Öğrenim Durumlarına
Göre, Davranış Bozukluklarının Dağılımı

Annenin Öğrenim Durumu Davranış Bozukluğu	Okuma-Yazması Yok		İlkokul Mezunu		Orta ve Lise Mezunu		Yüksek Okul Mezunu	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Davranış Bozukluğu Olmayanlar	118	63.10	244	64.04	120	67.04	20	76.92
Davranış Bozukluğu Olanlar	69	39.90	137	35.96	59	32.96	6	23.08
Toplam	187	100.00	381	100.00	179	100.00	26	100.00

$$\chi^2 = 2.398 \quad p > 0.05 \quad \text{önemsiz}$$

0.05,3

Tablo 20'de görüldüğü gibi, okuma yazması olmayan annelerin çocuklarının %63.10'unda davranış bozukluğu yoktur, %39.90'ında ise davranış bozukluğu vardır.

Anneleri yüksek okul mezunu olanların ise %76.92'sinde davranış bozukluğu bulunmamakta, %23.08'inde ise davranış bozukluğu bulunmaktadır.

Ki kare çözümlemesi ile annelerin öğrenim durumlarına göre farklılık incelendiğinde, gruplar arası fark önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$).

TABLO 21: Deneklerin, Annelerinin Çalışma Durumlarına Göre, Davranış Bozukluklarının Dağılımı

Davranış Bozukluğu	Ev Kadını		İşte Çalışıyor	
	Sayı	%	Sayı	%
Davranış Bozukluğu Olmayanlar	430	65.45	72	62.07
Davranış Bozukluğu Olanlar	227	34.55	44	37.93
Toplam	657	100.00	116	100.00

$$\chi^2 = 0.474 \quad p > 0.05 \quad \text{önemsiz}$$

0.05,1

Anneleri ev kadını olan çocukların %65.45'inde davranış bozukluğu bulunmamakta, %34.55'inde ise davranış bozukluğu bulunmaktadır.

Anneleri ev dışında bir işte çalışanların ise %62.07'sinde davranış bozukluğu yoktur, %37.93'ünde ise davranış bozukluğu vardır.

Gruplar arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$).

TABLO 22: Deneklerin, Babalarının Yaşlarına Göre,
Davranış Bozukluklarının Dağılımı

Babanın Yaşı Davranış Bozukluğu	29 yaş ve altı		30-39 Yaş		40-49 Yaş		50 Yaş ve üstü	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Davranış Bozukluğu Olmayanlar	19	82.61	281	62.31	154	66.96	48	69.57
Davranış Bozukluğu Olanlar	4	17.39	170	37.69	76	33.04	21	30.43
Toplam	23	100.00	451	100.00	230	100.00	69	100.00

$$\chi^2 = 5.587 \quad p > 0.05 \quad \text{önemsiz}$$

0.05,3

Tablo 22'de görüldüğü gibi babaları 29 yaş ve altında olan deneklerin %82.61'inde davranış bozukluğu yoktur, %17.39'ünde ise davranış bozukluğu vardır.

Babaları 50 yaşın üzerinde olan çocukların %69.57'inde davranış bozukluğu yoktur, %30.43'ünde ise davranış bozukluğu bulunmaktadır.

Gruplar arasında fark önemsiz çıkmıştır ($p > 0.05$).

TABLO 23: Deneklerin, Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre,
Davranış Bozukluklarının Dağılımı

Babanın Öğrenim Durumu Davranış Bozukluğu	Okuma-Yazması Yok		İlkokul Mezunu		Orta ve Lise Mezunu		Yüksek Okul Mezunu	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
	Davranış Bozukluğu Olmayanlar	21	52.50	198	58.75	180	70.59	103
Davranış Bozukluğu Olanlar	19	47.50	139	41.25	75	29.41	38	26.95
Toplam	40	100.00	337	100.00	255	100.00	141	100.00

$$\chi^2 = 16.029 \quad p < 0.05 \text{ önemli}$$

0.05,3

Tablo 23'de görüldüğü gibi babaların öğrenim durumlarına göre çocukların davranış bozukluklarında farklılık önemli olup, bu farklılık ilkököl mezunu babalar grubundan gelmektedir. ($\chi^2 = 16.029$, $p < 0.05$). İkinci aşamada farklılık yine önemli olup, önemliliği okur-yazar olmayan grup yaratmaktadır ($\chi^2 = 6.45$, $p < 0.05$). Orta ve lise mezunu ile yüksek okul mezunları arasındaki farklılık ise önemsiz çıkmıştır ($\chi^2 = 0.2982$, $p > 0.05$).

TABLQ 24: Deneklerin, Ailelerinin Medeni Durumlarına GÖre,
Davranış Bozukluklarının Dağılımı

Medeni Durum Davranış Bozukluğu	E v l i		Boşanmış-Ayrılmış-Ölmüş	
	Sayı	%	Sayı	%
Davranış Bozukluğu Olmayanlar	481	65.00	21	63.63
Davranış Bozukluğu Olanlar	259	35.00	12	36.37
Toplam	704	100.00	33	100.00

$$\chi^2 = 0.044 \quad p > 0.05 \quad \text{önemsiz}$$

Tablo 24'de parçalanmamış ailelerden gelenlerin %65.00'inde davranış bozukluğu yoktur, %35'inde ise davranış bozukluğu bulunmaktadır. Parçalanmış ailelerden gelenlerin %63.63'ünde davranış bozukluğu görülmemekte, %36.37'nde ise davranış bozukluğu bulunmaktadır.

Ailelerin medeni durumlarına göre, gruplar arasındaki farklılık önemsiz çıkmıştır ($p > 0.05$).

Bağımlı değişken okul başarısına bağımsız değişkenlerin etkilerinin incelenmesi iki yönlü varyans analizi çözümlemesi ile 25-35 numaralı tablolarda gösterilmiştir.

TABLO 25: Sosyo Ekonomik Düzeyler ve Davranış Bozukluklarının Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri
Sosyo Ekonomik düzeyler	27.76	2	13.88	46.26**
Davranış Bozukluğu	118.74	1	118.74	395.80***
Etkileşim	17.97	2	8.98	29.93**
Hata	237.51	767	0.30	

** $p < 0.01$ önemli

*** $p < 0.001$ önemli

Sosyo ekonomik düzeylerin ve davranış bozukluğu puanlarının okul başarısı üzerine etkisi önemli bulunmuştur ($p < 0.01$ ve $p < 0.001$).

TABLO 25-a: Okul Başarısı Not Ortalamalarının Sosyo-Ekonomik Düzeylere Göre İkişerli Karşılaştırılarak Yapılan Önemlilik Testi

	<u>Ortalamalar</u>	<u>t değerleri</u>
Üst S.E.D.	4.80	2.78 ^{***}
Orta S.E.D.	4.58	
Üst S.E.D.	4.80	9.47 ^{***}
Düşük S.E.D.	4.07	
Orta S.E.D.	4.58	7.04 ^{***}
Düşük S.E.D.	4.07	

p < 0.01 önemli

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde tüm sosyo-ekonomik düzey grupları arasındaki farklar önemli bulunmuştur (p < 0.01).

TABLO 25-b: Çocukların Davranış Bozukluğu Gösterip Göstermeme Durumlarına Göre Okul Başarısına Ait Not Ortalamaları Önemlilik Testi

	<u>Ortalamalar</u>	<u>t değeri</u>
Davranış Bozukluğu Olmayanlar	4.86	22.82 ^{***}
Davranış Bozukluğu Olanlar	3.13	

p < 0.01 önemli

Ortalamalar arası farkların önem kontrolünde, davranış bozukluğu olan ve olmayanlar arasındaki farkın önemli olduğu bulunmuştur (p < 0.01).

TABLO 26: Cinsiyet ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri
Cinsiyet	2.26	1	2.26	6.45*
Davranış Bozukluğu	499.55	1	499.55	1427.28***
Etkileşim	1.31	1	1.31	3.74 ⁻
Hata	276.11	769	0.35	

* $p < 0.05$ önemli

*** $p < 0.001$ önemli

- $p > 0.05$ önemsiz

Cinsiyetin ve davranış bozukluğunun okul başarı notu üzerine etkisi önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$ ve $p < 0.001$).

TABLO 26-a: Çocukların Cinsiyetlerine Göre Okul Başarısına Ait Not Ortalamaları Önemlilik Testi

	Ortalamalar	t Değeri
K ı z	4.40	4.04**
Erkek	4.11	

** $p < 0.01$ önemli

Ortalamalar arası farkların önem kontrolünde, cinsiyetler arasındaki farkın önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$).

TABLO 27: Aile Tipi ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri
Aile tipi	2.69	1	2.69	7.68**
Davranış Bozukluğu	249.91	1	249.91	714.02***
Etkileşim	0.89	1	0.89	2.54 ⁻
Hata	274.59	769	0.35	

** p < 0.01 önemli

*** p < 0.001 önemli

- p > 0.05 önemsiz

Aile tipinin ve davranış bozukluğu puanlarının okul başarı puanı üzerine etkisi Tablo 40'da önemli bulunmuştur (p < 0.01 ve p < 0.001).

TABLO 27-a: Aile Tipine Göre Okul Başarısına Ait Not Ortalamaları Önemlilik Testi

	Ortalamalar	T Değeri
Çekirdek Aile	4.63	16.34**
Geniş Aile	3.37	

** p < 0.01 önemli

Çekirdek ve geniş aileler arasındaki farkın önemli olduğu bulunmuştur (p < 0.01).

TABLO 28: Ailedeki Çocuk Sayısı ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri
Ailedeki çocuk sayısı	1.14	2	0.57	1.58 ⁻
Davranış Bozukluğu	167.49	1	167.49	463.88 ^{***}
Etkileşim	0.92	2	0.46	1.27 ⁻
Hata	277.90	767	0.36	

- $p > 0.05$ önemsiz

*** $p < 0.001$ önemli

Ailedeki çocuk sayısının okul başarısı üzerine etkisi önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$). Davranış bozukluğunun etkisi ise önemli çıkmıştır ($p < 0.001$).

TABLO 29: Doğum Sırası ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri
Çocuğun kardeşleri arasındaki sırası	0.62	2	0.31	0.86 ⁻
Davranış Bozukluğu	459.89	1	459.89	1277.47 ^{***}
Etkileşim	0.03	2	0.01	0.02 ⁻
Hata	278.13	767	0.36	

- $p > 0.05$ önemsiz

*** $p < 0.001$ önemli

Doğum sırasının okul başarısı üzerine etkisi önemsiz ($p > 0.05$), davranış bozukluklarının etkisi ise önemli bulunmuştur ($p < 0.001$).

TABLO 30: Annenin Yaşı ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri
Annenin yaşı	23.98	3	7.99	22.19 ^{**}
Davranış Bozukluğu	102.45	1	102.45	284.58 ^{***}
Etkileşim	29.94	3	9.98	27.72 ^{**}
Hata	276.27	765	0.36	

^{**} $p < 0.01$

^{***} $p < 0.001$

Tablo 30'da annenin yaşının ve davranış bozukluklarının okul başarısı üzerine etkisi önemli bulunmuştur ($p < 0.01$ ve $p < 0.001$).

TABLO 30-a: Okul Başarısı Not Ortalamalarının Annenin Yaşına Göre İkişerli Karşılaştırılarak Yapılan Önemlilik Testi

	<u>Ortalamalar</u>	<u>t Değeri</u>
29 yaş ve altı	4.13	1.41 ⁻
30-39 yaş	4.26	
29 yaş ve altı	4.13	2.15 [*]
40-49 yaş	4.39	
29 yaş ve altı	4.13	2.18 [*]
50 yaş +	4.31	
30-39 yaş	4.26	1.26 ⁻
40-49 yaş	4.39	
30-39 yaş	4.26	0.95 ⁻
50 yaş +	4.31	
40-39 yaş	4.39	0.85 ⁻
50 yaş +	4.31	

- p > 0.05

* p < 0.05

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde, yirmidokuz yaş ve altı ile kırk-kırkdokuz yaş grupları ve yirmidokuz yaş ve altı ile elli yaş grupları arasındaki farklar önemli bulunmuştur (p < 0.05).

TABLO 31: Annenin Öğrenim Durumu ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri
Annenin öğrenim durumu	0.56	3	0.18	0.50 ⁻
Davranış bozukluğu	174.83	1	174.83	485.63 ^{***}
Etkileşim	0.05	3	0.01	0.02 ⁻
Hata	277.58	765	0.36	

- $p > 0.05$ önemsiz

*** $p < 0.001$ önemli

Tablo 31'de görüldüğü gibi annenin öğrenim durumunun okul başarısı üzerine etkisi önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$). Davranış bozukluğunun okul başarısı üzerine etkisi önemli çıkmıştır ($p < 0.001$).

TABLO 32: Annenin Çalışma Durumu ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri
Annenin çalışma durumu	0.33	1	0.33	0.91 ⁻
Davranış bozukluğu	277.56	1	277.56	771.00 ^{***}
Etkileşim	0.02	1	0.02	0.05 ⁻
Hata	278.55	769	0.36	

- $p > 0.05$ önemsiz

*** $p < 0.001$ önemli

Annenin çalışma durumunun, çocukların okul başarısı üzerine etkileri önemsiz ($p > 0.05$), davranış bozukluklarının ise etkisi önemli bulunmuştur ($p < 0.001$).

TABLO 33: Babanın Yaşı ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri
Babanın yaşı	0.07	3	0.02	0.05 ⁻
Davranış bozukluğu	112.21	1	112.21	311.69 ^{***}
Etkileşim	0.51	3	0.17	0.47 ⁻
Hata	278.05	765	0.36	

- $p > 0.05$ önemsiz

xxx $p < 0.001$ önemli

Baba yaşının, okul başarısı üzerine etkisi önemsiz ($p > 0.05$), davranış bozukluklarının ise okul başarısı üzerine etkisi önemli bulunmuştur ($p < 0.001$).

TABLO 34: Babanın Öğrenim Durumu ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri
Babanın öğrenim durumu	9.84	3	3.28	9.37 ^{**}
Davranış bozukluğu	304.03	1	304.03	868.65 ^{***}
Etkileşim	2.12	3	0.70	2.00 ⁻
Hata	272.13	765	0.35	

** p < 0.01 önemli

*** p < 0.001 önemli

Tablo 34'de, babanın öğrenim durumunun ve davranış bozukluklarının okul başarısı üzerine etkisi önemli bulunmuştur (p < 0.01 ve p < 0.001).

TABLO 34-a: Okul Başarısı Not Ortalamalarının Babanın Öğrenim Durumuna Göre İkişerli Karşılaştırılarak Yapılan Önemlilik Testi

	<u>Ortalamalar</u>	<u>t Değeri</u>
Okur-yazar değil	3.70	2.23*
İlkokul mezunu	4.14	
Okur-yazar değil	3.70	3.55**
Orta ve lise mezunu	4.40	
Okur-yazar değil	3.70	3.48**
Yüksek okul mezunu	4.41	
İlkokul mezunu	4.14	3.18**
Orta ve lise mezunu	4.40	
İlkokul mezunu	4.14	2.77**
Yüksek okul mezunu	4.41	
Orta ve lise mezunu	4.40	0.10 ⁻
Yüksek okul mezunu	4.41	

- $p > 0.05$

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

Ortalamalar arası farkların ikişerli karşılaştırılarak yapılan önem kontrollerinde; babanın ortaokul-lise mezunu olması ile yüksek okuldan mezun olması arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$).

TABLO 35: Çocukların Ailelerinin Medeni Durumu ve Davranış Bozukluğunun Okul Başarısı Üzerine Etkisi İçin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri
Medeni durum	0.79	1	0.79	2.19 ⁻
Davranış bozukluğu	25.51	1	25.51	70.86 ^{***}
Etkileşim	0.82	1	0.82	2.27 ⁻
Hata	277.00	769	0.36	

- $p > 0.05$

** $p < 0.01$

*** $p < 0.001$

Ailelerin parçalanmış olup olmamasının okul başarısı üzerine etkisi önemsiz ($p > 0.05$), davranış bozukluklarının okul başarısı üzerine etkisi ise önemli çıkmıştır ($p < 0.001$).

Davranış bozukluğu puanı ile okul başarısı notu arasındaki ilişki korelasyon analizi ile araştırılmış ve iki değişken arasındaki ilişki önemli bulunmuştur $r = -0.79$ ($p < 0.01$).

İki değişken arasındaki ilişkinin biçimi de regresyon analizi ile araştırılmıştır. Regresyon denklemi aşağıdaki şekilde elde edilmiştir.

$$\hat{Y} = a + bx$$

$$\hat{Y} = \text{Bağımlı değişken}$$

$$a = \text{Regresyon sabit değeri}$$

$$b = \text{Regresyon katsayısı}$$

$$X = \text{Bağımsız değişken}$$

$$\hat{Y} = 5.66 - 0.032x$$

(0.00089)*

İlişkinin doğrusal olup olmadığı varyans analizi ile test edilmiştir.

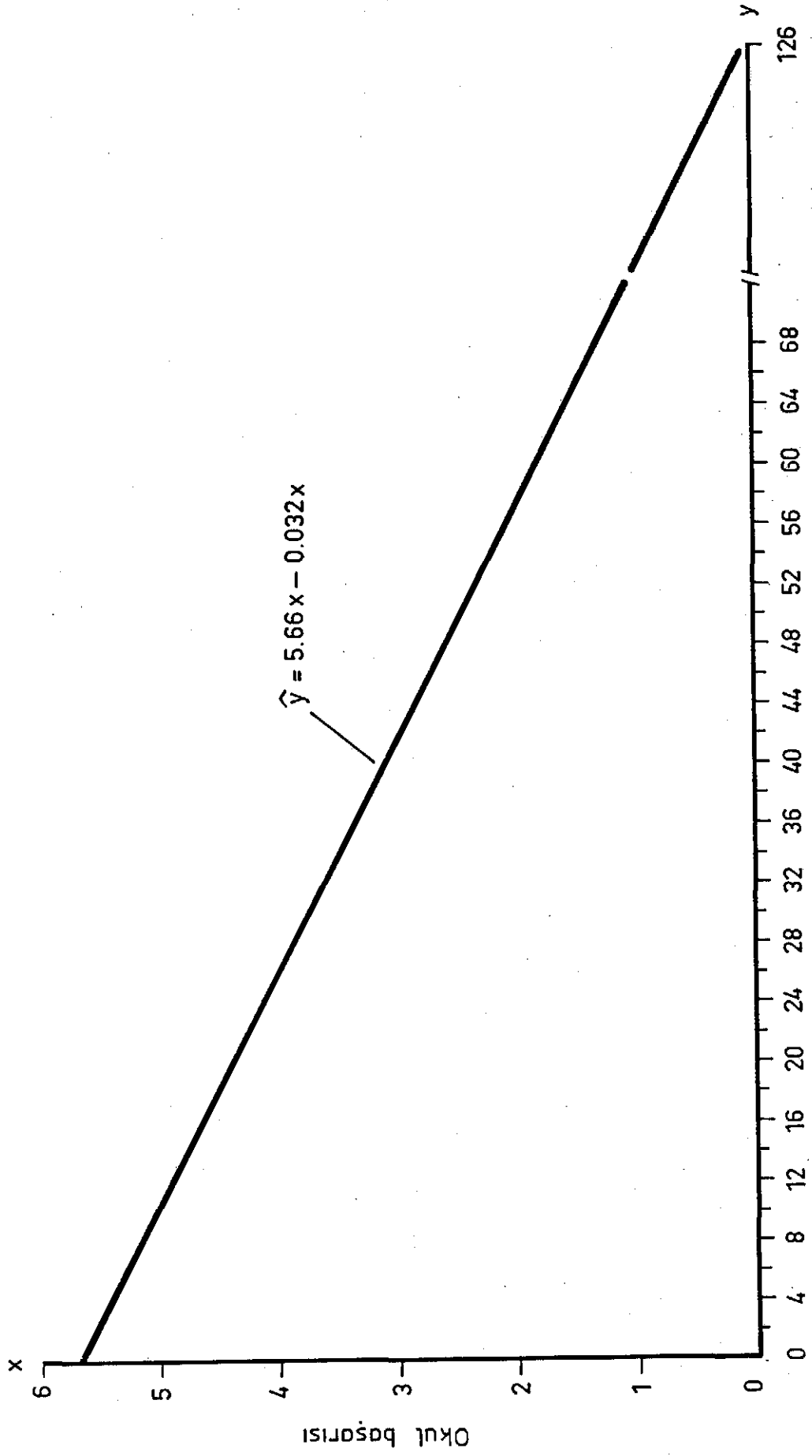
TABLO 36: Regresyon Doğrusunun Önem Kontrolü

Kaynak	Serbestlik Derecesi	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F
Regresyon	1	510.13	510.13	
Regresyondan Ayrılış	771	291.67	0.37	1378.72 ^{***}
Genel	772	801.80	1.03	

^{***} $p < 0.01$ önemli

Tablo 36'da görüldüğü gibi doğrusallığa uyum önemlidir.

* Regresyon Katsayısının Standart Hatası.

Davranış Bozukluğu

Şekil 5: Regresyon Doğrusu

TARTIŞMA

İçinde yaşadığımız kültürde, insan başarısına göre değerlendirilmektedir. Bu kültürel baskının duyulması ise ilkokul yıllarından başlamakta ve çocuklar başarılı veya başarısız olarak adlandırılmaktadırlar.

Araştırmada ilkokul üçüncü sınıf çocuklarının okul başarıları ile davranış bozuklukları arasında bir ilişkinin olup olmadığı incelenmiştir. Ayrıca bağımsız değişkenlerin; sosyo ekonomik düzey, cinsiyet, aile tipi, ailedeki çocuk sayısı ve doğum sırası, anne-baba öğrenim durumu ve yaşları ve ailenin medeni durumunun okul başarısına etkisi araştırılmıştır. Tabakalamalı örnekleme tekniği ile seçilen farklı sosyo ekonomik düzeylerdeki ilkokullardan random örnekleme tekniği ile 773 denek örnekleme alınmıştır. Deneklerin annelerine görüşme tekniği ile anket ve çocukların davranış bozukluklarını saptayabilmek için davranış bozukluğu belirti listesi uygulanmıştır. Elde edilen bilgiler sonucu, çocukların okul başarıları ile davranış bozuklukları arasında ters bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Davranış bozukluğu puanlarının artması ile çocukların okul başarılarında düşme görülmüştür.

Örnekleme alınan deneklerin davranış bozukluklarına göre okul başarılarının incelenmesinde (Tablo 2), davranış bozukluğu olanların %25.46'sı başarılı, %74.54'ü az başarılı bulunmuştur.

Green ve arkadaşlarının (1980), yaş ortalaması dokuz buçuk olan, 55 erkek, 54 kız üçüncü sınıf öğrencisinin sınıf içi davranışları ile okul başarıları arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırma sonuçları da bulgularımızı desteklemektedir (67).

Çocuklarda davranış bozukluğunun görülmesi, bu çocukların arkadaşları, öğretmenleri, okul idaresi ve kendi aileleri ile olumlu ilişkiler içinde bulunamamalarının nedeni olarak düşünülebilir. Okulda az başarılı olmaları da davranış bozukluğunun bir sonucu olarak nitelendirilebilir.

Tablo 3-13'de de görüldüğü gibi davranış bozukluğu olan tüm bağımsız değişken gruplarında, deneklerin okul başarıları yüzdeleri, davranış bozukluğu olmayanlardan düşük çıkmıştır.

Çocuklar, davranış bozukluğu olup olmamalarına göre incelendiği zaman davranış bozukluğu görülen çocukların sosyo-ekonomik düzeylerine, cinsiyetlerine, aile tipine, babanın öğrenim durumuna göre yapılan ki-kare analizi sonuçlarında gruplar arasındaki fark ($p < 0.05$) önemli bulunmuştur (Tablo 14-24).

Touliatos ve Lindhol'un (1975) araştırmasında da düşük sosyo-ekonomik düzeydeki deneklerin daha problemliler oldukları bulunmuştur (68).

Bu çalışmada da düşük sosyo-ekonomik düzey çocuklarında davranış bozuklukları daha çok görülmektedir. Toplumumuzda, çocukları korkutma, cezalandırma, azarlama bir eğitim aracı olarak kullanılmaktadır. Özellikle öğrenim düzeyi düşük ailelerde bu yöntemlere sık rastlanmaktadır. Dolayısıyla sert ve yanlış ana-baba tutumu ile çocuklara olumsuz davranmanın bir sonucu olarak davranış bozukluklarının düşük sosyo ekonomik düzeydeki çocuklarda daha çok görüldüğü söylenebilir.

Çocukların cinsiyetlerine göre davranış bozuklukları arasındaki farklılık ($p < 0.05$) önemli bulunmuştur (Tablo 15). Erkek çocuklarda kızlara göre daha fazla davranış bozukluğu görülmüştür. Günümüzde ailelerin, erkek çocuklardan beklentileri daha fazladır. Aile soyunun devamı, gelecek günlerdeki ailenin maddi durumu hep erkek çocuğa bağlıdır. Bu görüş ile erkek çocuklar ya çok sıkı bir disiplin altında yetiştirilir, ya da tam tersi olarak çok serbest bırakılırlar. Bu da erkek çocuklarda davranış bozukluklarının kızlardan fazla olmasına neden olabilir. Speer'in (1971) araştırması da bu araştırma bulguları doğrultusundadır (13).

Geniş aileler yapısal açıdan büyük babanın egemenliği üzerine kurulmuştur. Büyüğe bağımlılık ve boyun eğme geçerlidir. Bu durumun çoğunlukla çocuklara da yansması geniş aile çocuklarında daha fazla davranış bozukluğu

görülmesine bir neden olarak düşünülebilir. (Çalışmada Tablo 16)

Babaların öğrenim durumlarına göre çocukların davranış bozukluklarındaki farklılık Tablo 23'de görüldüğü gibi önemli olup, bu farklılık ilkokul mezunu ve okur-yazar olmayan gruptan gelmektedir. ilkokul mezunu olan babaların çocuklarında ise okur-yazar olmayanlardan daha düşük davranış bozukluğu yüzdesi bulunmuştur.

Günümüzde ilkokulların parasız ve zorunlu olması bile, okur-yazar nüfus oranında fazla artış kaydetmemiştir. 1980 nüfusunun %40'ı okur-yazar değildir (69).

Çocukların ilk eğitimlerini aldıkları aile yuvalarında, okuma-yazma bile bilmeyen anne-babalar neler yapabilirler?

Öğrenim durumu yüksek babaların kendi davranışlarını denetleme ve eleştirme yapabilecekleri, oysa okuma-yazması olmayanların, gelenek ve görenekleri doğrultusunda hareket edecekleri düşünülebilir. Ayrıca, babanın öğrenim durumunun, ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin bir göstergesi olması da, bu çocukları düşük sosyo ekonomik gruba dahil etmekte ve bundan önceki bulgulara paralellik sağlamaktadır.

Yavuzer'in (1982), çocuk suçluluğu alanındaki çalışmasında, suçlu çocukların annelerinin %76.6'sının, babalarının da %40.7'sinin okuma-yazma bilmediği saptanmıştır (70).

Örnekleme çıkan çocukların ailelerinin sosyo ekonomik düzeyleri ve çocuklarda görülen davranış bozukluğunun bu çocukların okul başarılarına olan etkilerinin incelenmesinde yapılan varyans analizi sonuçlarına göre gruplar arasındaki fark ($p < 0.01$ ve $p < 0.001$) önemli bulunmuştur (Tablo 25).

Low ve Clement'in (1982), Californiya'da yaptıkları araştırmada da bunu destekleyen bulgular elde edilmiştir (71).

Üst sosyo ekonomik düzey ailelerinin öğrenim durumlarının daha iyi olabileceği, çocuklarına gerektiği zamanlarda eğitim yardımında bulunabilecekleri, bu çocukların daha başarılı olmalarına neden olabilir. Ayrıca, üst düzey deneklerinin, kendilerine ait odaları, ders kitapları haricinde yardımcı kitapların (ansiklopedilerin) bulunabileceği, sınıflarda öğrenci sayısının daha az, öğretmenlerin öğrencileriyle ilgilenebilme olanaklarının fazla olabileceği, bu düzey deneklerinin başarılı olma nedenlerinden sayılabilir. Ortalamalar arası farkların önem kontrolunda da tüm sosyo ekonomik düzeyler arası not ortalaması farkları önemli çıkmıştır ($p < 0.01$). Üst sosyo ekonomik düzeydekilerin sınıf geçme not ortalaması 4.80, orta düzeydekilerin 4.58 ve düşük düzeydekilerin 4.07'dir. Davranış bozukluğu olan ve olmayan gruplar arasında not ortalaması farkları da önemli çıkmıştır ($p < 0.01$).

Yapılan varyans analizi sonucuna göre (Tablo 26) cinsiyetin okul başarısına etkisi ($p < 0.05$) ve davranış bozukluklarının okul başarısına etkisi ($p < 0.001$) önemli bulunmuştur.

Salomon ve arkadaşları da (1972) yaptıkları araştırmada, okul başarılarında cinsiyet faktörünün etkisini ($p < 0.05$) önemli bulmuşlardır ve kızların not ortalamaları erkeklerden yüksek çıkmıştır (72).

Bu bulgular, araştırmalarımızı destekler niteliktedir. Araştırmamızda, cinsiyetlere göre okul başarısına ait not ortalamalarının önem kontrolunda da kızların ortalamaları (4.40), erkeklerden (4.11) yüksek bulunmuştur ($p < 0.01$).

Kızların erkeklerden daha başarılı olmaları, kız çocukların geleneklerimize göre daha çok aile kontrolunda olmaları, bahçeye, sokağa yollanmamaları dolayısıyla çalışmaya daha çok zaman ayırabilmeleri gibi nedenler ile açıklanabilir. Ayrıca, davranış bozukluklarının erkeklerde, kızlardan fazla olması, erkek çocukların başarılarının kızlardan düşük olması sebebi olarak gösterilebilir.

Tablo 27'de görüldüğü gibi aile tipinin ve çocuklarda görülen davranış bozukluğunun bu çocukların okul başarılarına olan etkisinin incelenmesinde, yapılan varyans analizi sonuçlarına göre gruplar arasındaki fark ($p < 0.01$ ve $p < 0.001$) önemli bulunmuştur. Çekirdek aileden gelenlerin

okul başarısı not ortalaması 4.63, geniş aileden gelenlerin ise 3.37 olduğu saptanmış ve ortalamalar arası farkların önem kontrolunda farklılık önemli çıkmıştır ($p < 0.01$).

Anne-baba ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde, ebeveynlerin çocuklarına ayıracakları daha fazla zamanlarının bulunabileceği, çekirdek aile çocuklarının daha başarılı olma nedeni sayılabilir.

Douglas'ın (1966) araştırması sonucunda da, suçlu çocukların geniş ailelerden geldikleri ve okul başarılarının düşük olduğu belirtilmiştir (32). Bu bulgular araştırmamızda da davranış bozukluğu olanların geniş aileden gelmeleri ve okul başarılarının düşük olmasına paralellik göstermektedir.

Ailedeki çocuk sayısı ve doğum sırasının okul başarısına etkisi ($p > 0.05$) önemsiz, davranış bozukluğunun ise okul başarısına etkisi ($p < 0.001$) önemli bulunmuştur (Tablo 28-29).

Kunz ve Peterson'un (1977) araştırması ile Özgüven'in (1974) araştırma sonuçları bulgularımızı desteklemektedir. Bu araştırmalarda da, akademik başarıya kardeş sayısı ve doğum sırasının etkileri önemsiz bulunmuştur (73-74).

Yapılan varyans analizi sonuçlarına göre (Tablo 30), annenin yaşının ve çocuklarda görülen davranış bozukluğunun

bu çocukların okul başarılarına olan etkisinin incelenmesinde gruplar arasındaki fark ($p < 0.01$ ve $p < 0.001$) önemli bulunmuştur. Ortalamalar arası farkların önem kontrolünde; 29 yaş ve altı ile 40-49 yaş grupları ve 29 yaş ve altı ile 50 yaş ve üzerindeki gruplar arasında çocukların not ortalamaları önemli çıkmıştır ($p < 0.05$). Anneleri 29 yaş ve altı grubunda olan çocukların not ortalamaları diğer yaş gruplarında bulunan annelerin çocuklarından düşük bulunmuştur. 29 yaş ve altı grubundaki annelerin, genç deneyimsiz olması, çocuklarına, kırk yaşın üzerindeki kadar ilgi gösterememelerine neden gösterilebilir. Genç annelerin çocuklarının da az başarıları, annelerin deneyimsizliğine bağlanabilir.

Annenin öğrenim durumunun, ev dışında çalışmasının ve babanın yaşının deneklerin okul başarılarına etkisi ($p > 0.05$) önemsiz, davranış bozukluklarının ise okul başarısına etkisi ($p < 0.001$) önemli bulunmuştur (Tablo 31-33).

Özgüven'in (1974) yaptığı araştırmada da, annenin tahsil seviyesinin öğrencilerin başarıları üzerindeki etkisi önemsiz bulunmuştur (74).

Nye'nin (1959) yaptığı araştırmada, annenin ev dışında işte çalışmasının çocukların okul başarılarında farklılık yaratmadığı görülmüştür (30).

Annenin ev dışında çalışması ile ev kadını olması çocukların başarılarında birbirine zıt düşen iki yönlü etkiyi kapsayabilir. Anne ev kadınıdır fakat çocuğu ile ilgilenmeyebilir, çocuk okuldan geldiği zaman anne evinde bulunmayabilir, bunun tersi olarak anne işte çalışıyordu fakat evine geldiğinde çocuğunun dersleri ile ilgileniyor, günün nasıl geçtiği konuşuluyordu. Anne-çocuk arasında iyi bir iletişim sağlanmıştır. Bu gibi etmenler, annenin ev kadını veya çalışıyor olmasının çocukların okul başarılarındaki etkisini önemsiz çıkarabilir.

Babaların yaş gruplarına düşen, denek sayılarının sistemli dağılmaması, babaların yaş gruplarının çocukların okul başarılarına etkisinin incelendiği varyans analizi sonuçlarında, gruplar arası farkın önemsiz ($p > 0.05$) bulunmasına neden gösterilebilir.

Yapılan varyans analizi sonucuna göre (Tablo 34), babanın öğrenim durumunun ve davranış bozukluklarının okul başarısına etkisi ($p < 0.01$ ve $p < 0.001$) önemli bulunmuştur. Babaların öğrenim durumlarına göre, çocukların sınıf geçme not ortalamaları arası farkların ikişerli karşılaştırılması ile yapılan önem kontrolünde yalnızca babanın ortaokul-lise mezunu ile yüksek okul mezunu olması arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$). Diğer gruplar arasındaki farklar ise önemli çıkmıştır ($p < 0.05$ ve $p < 0.01$).

Babaları okur-yazar olmayanların not ortalaması 3.70, ilkokul mezunu olanların 4.14, orta ve lise mezunu olanların 4.40, yüksek okul mezunu olanların ise 4.41 olarak bulunmuştur.

Şemin'in (1975) araştırmasında, başarısız öğrencilerde anne-babanın %49.6'sının okuma-yazma bilmediği gösterilmiştir (54).

Ailenin okur-yazarlık oranının düşüklüğü yetersiz ilgi ve uyarı nedeni olabilmekte ve çocukların okul başarılarına olumsuz yönden etkisi görülebilmektedir.

Örnekleme çıkan çocukların (Tablo 35) ailelerinin medeni durumlarının, çocukların okul başarısına etkisi ($p > 0.05$) önemsiz, davranış bozukluklarının okul başarısına etkisi ise önemli bulunmuştur ($p < 0.001$).

Parçalanmış ailelerden gelen deneklerin oranının parçalanmamış ailelerden gelenlere göre çok az (1/20) oluşu, veya ayrılık, ölüm durumlarında bile aile içinde kurulmuş düzenin bozulmaması, devam ettirilmesi olasılığı, anne veya babanın yerine geçecek birinin bulunup bulunmaması gibi etmenler, parçalanmış aileler ile parçalanmamış ailelerin çocuklarının okul başarılarındaki farklılığı önemsiz çıkarılabilir.

Yapılan iki yönlü varyans analizi sonuçlarına göre (Tablo 25-35) davranış bozukluğunun okul başarısına etkisi önemli bulunmuştur. Davranış bozukluğu haricinde bağımsız değişkenlerden sosyo ekonomik düzey, cinsiyet, aile tipi, annenin yaşı ve babanın öğrenim durumunun da etkisi önemli çıkmıştır.

Davranış bozukluğu ile okul başarısı arasındaki ilişkinin incelenmesinde, iki değişken arasındaki ilişki önemli bulunmuştur ($r = -0.79$ $p < 0.01$).

İki değişken arasındaki ilişkinin biçiminin regresyon analizi ile araştırılmasında ise ilişkinin doğrusallığa uyumu önemli çıkmıştır ($p < 0.01$).

Davranış bozukluğu puanlarının artması ile çocukların okul başarılarında düşme saptanmıştır.

Victor ve Halverson'nun (1976) araştırmaları ile Mc Kinney ve arkadaşlarının (1975) çalışmalarında da davranış bozukluğu ile okul başarısı arasında ters bir ilişki bulunmuş olup araştırmayı destekleyici niteliktedir (75,76).

Daha önce de belirtildiği gibi araştırma sonuçlarına göre davranış bozukluğu, sosyo ekonomik düzey, cinsiyet, aile tipi, annenin yaşı, babanın öğrenim durumu örnekleme alınan çocukların başarılarında önemli etmenler olarak saptanmıştır.

S O N U Ç

İlkokul üçüncü sınıf çocuklarının okul başarıları ile davranış bozuklukları arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmada, okul başarısının hangi etmenlerden etkilendiği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Deneklerin davranış bozukluklarına göre okul başarılarının incelenmesinde, davranış bozukluğu olanların %25.40'sı başarılı, %74.54'ü az başarılı bulunmuştur. Davranış bozukluğu olmayanların %99'u başarılı, %1'i ise az başarılı bulunmuştur.

Davranış bozukluğu olan tüm bağımsız değişken gruplarında, deneklerin okul başarı yüzdeleri, davranış bozukluğu olmayanlardan düşük çıkmıştır.

Örnekleme alınan denekler davranış bozukluğu olup olmamalarına göre incelendiklerinde, davranış bozukluğu görülen çocukların, sosyo ekonomik düzeylerine, cinsiyetlerine, aile tipine, babanın öğrenim durumuna göre yapılan ki-kare analizi sonuçlarında gruplar arasındaki fark ($p < 0.05$) önemli bulunmuştur.

İki yönlü varyans analizi sonuçlarına göre örnekleme çıkan çocukların okul başarılarına, davranış bozukluğunun etkisi ($p < 0.001$), sosyo ekonomik düzeyin, aile tipinin, babanın öğrenim durumunun etkisi ($p < 0.01$), cinsiyetin ve annenin yaşının etkisi ($p < 0.05$) önemli bulunmuştur.

Ortalamalar arası farkların önem kontrolünde de; davranış bozukluğu olan ve olmayan gruplar arası not ortalaması farkları önemli çıkmıştır. Davranış bozukluğu olanlarda sınıf geçme not ortalaması 3.13, davranış bozukluğu olmayanlarda ise 4.86 bulunmuştur.

Sosyo ekonomik düzeylere göre, not ortalaması farklarının önem kontrolünde tüm sosyo ekonomik düzeyler arası not ortalama farkları önemli çıkmıştır. Alt sosyo ekonomik düzeyden gelenlerin not ortalaması, üst ve orta gruptan gelenlere oranla düşük bulunmuştur.

Kızların erkeklerden, çekirdek aileden gelenlerin de geniş aile çocuklarına göre daha başarılı oldukları, her gruba ait ortalama notların önem kontrolünde saptanmıştır.

Annelerin yaş gruplarına göre çocukların not ortalaması farklılıkları incelendiğinde, 29 yaş ve altı ile 40-49 yaş grupları 29 yaş ve altı ile 50 yaş ve üzerindeki gruplar arasında çocukların not ortalaması farkları önemli çıkmıştır ($p < 0.05$). Anneleri 29 yaş ve altında olanların not ortalamaları en düşük grup olarak bulunmuştur.

Babaların öğrenim durumlarına göre, ortaokul-lise mezunu olmaları ile yüksek okul mezunu olmaları arasındaki fark çocukların not ortalamalarında farklılık yaratmamıştır. Diğer gruplar arasındaki farklar ise önemli çıkmıştır. Okul başarısı en düşük grup, babaları okur-yazar olmayanlar olarak bulunmuştur.

Davranış bozukluğu ile okul başarısı arasındaki ilişkinin incelenmesinde $r = -0.79$ korelasyon katsayısı ile ilişki önemli bulunmuştur ($p < 0.01$).

İki değişken arasındaki ilişkinin biçimi regresyon analizi ile araştırıldığında, ilişkinin doğrusallığa uyumu önemli çıkmıştır.

Böylece, davranış bozukluğu arttıkça okul başarısının düştüğü bulunmuştur.

ÖNERİLER

Ülkemizde uygulanmakta olan öğretim, "ortak öğretim sistemi"ne göre hazırlanmıştır. Bireysel yöntemlere dayanılarak yapılmakta ve bireysel özelliklere dikkat edilmemektedir. Toplumdaki sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıklar ise çocukların eğitimine eşit ya da yakın bir düzeyde başlayabilmelerini engellemektedir. Böylece okul öncesi eğitimin gerekliliği karşımıza çıkmaktadır.

1981 rakamlarına göre, Türkiye'de toplam 127 anaokulu vardır ve bunlardan yararlanan çocuk sayısı 5105'tir. Bunların 12 tanesi resmi anaokuludur ve 900 çocuk eğitim görmektedir; 115'i özel anaokuludur ve buralarda da 4205 çocuk eğitim görmektedir (77).

Bugün ise 0-6 yaş grubunda 8 milyon çocuktan ancak 16 bin kadarına devletçe ve özel kuruluşlarca bakım, beslenme ve eğitim hizmeti verilebilmektedir. Bu rakamlar bize okul öncesi eğitim olanağından yararlanabilen çocuk sayısının son derece sınırlı olduğunu göstermektedir.

Sayın Cumhurbaşkanımız da okul öncesi eğitimi üzerinde ısrarla durmaktadırlar. Anasınıflarının daha çabuk yaygınlaştırılması ve okul öncesi eğitiminin zorunlu eğitim kapsamına öncelikle alınması önerilmektedir.

Ayrıca bu olanağın sağlanmadığı durumda avantajsız (ekonomik ve sosyal yönden düşük düzeyde olan) çocukların eksikliklerinin giderilmesinde, içinde buldukları öğrenim düzeylerinde planlanıp uygulanacak ek öğretim programları geliştirilmelidir.

Orta öğretimde bulunan rehberlik çalışmaları ilkokullarda da yapılmalı, çocukların problemleri erken yaşlarda saptanarak nedenleri araştırılıp, çözüm yollarına gidilmelidir. Bu çalışmalara ailelerin katılımları da sağlanmalıdır. En az, çocuklar kadar aileleri üzerine de eğilinmeli ve ana-babalar çocuk eğitimi konusunda aydınlatılmalıdır.

Radyo-televizyon gibi kitle iletişim araçları ile ailelere ve çocuklara yönelik eğitim programlarına daha fazla yer verilmelidir.

Okullarda, öğretmenler, çocukların ilgilerini çekecek, öğretim tekniklerini iyi bilmeli ve kullanmalıdır.

Sınıflardaki öğrenci sayılarının çok olmamasına dikkat edilmeli ve öğrencilerin ihtiyaçlarına yetecek nitelik ve nicelikte eğitim araçları sağlanmalıdır.

Okul idaresince, maddi durumu iyi olmayan öğrencilerin ders kitapları ve benzeri ders gereci ihtiyaçları karşılanmalıdır.

Ö Z E T

İlkokul üçüncü sınıf çocuklarının okul başarılarına etki eden faktörlerin araştırılması ve okul başarısı ile davranış bozukluğunun ilişkisinin incelenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Ankara şehir merkezindeki 267 ilkokul sosyo ekonomik düzeylere göre üç tabakaya ayrılmıştır. Çalışmada tabakalı küme örnekleme tekniği uygulanmıştır. Her tabakanın kapsadığı tüm ilkokullardaki toplam öğrenci sayısına göre nisbi temsil yöntemi ile de ilkokul sayıları belirlenmiştir. Üst sosyo ekonomik düzeyden bir, orta sosyo ekonomik düzeyden dört, düşük sosyo ekonomik düzeyden de dokuz ilkokul seçilmiştir. Tesadüfi örnekleme tekniği ile öğrenci sayıları saptanmış ve örnekleme 773 çocuk alınmıştır.

2 Mart - 31 Mayıs 1982 tarihleri arasında örnekleme seçilen deneklerin anneleri ile yüzyüze görüşülerek, denekler ve aileleri hakkında tanıtıcı veriler elde edebilmek için anket uygulanmıştır. Ayrıca, deneklerin davranış bozukluklarının saptanabilmesi için de 63 maddeden oluşan davranış bozukluğu belirti listesi kullanılmıştır. Okul başarısının değerlendirilmesi ise sınıf geçme derecelerine göre yapılmıştır.

İstatistiksel işlemler sonucunda, tüm deneklerin %26.78'inin az başarılı %73.22'sinin başarılı oldukları bulunmuştur.

Örnekleme alınan çocukların %35.06'sında davranış bozukluğu görülmüştür. Davranış bozukluğu olanların %25.46'sı başarılı, %74.54'ü az başarılı davranış bozukluğu olmayanların ise %99'00'u başarılı, %1.00'iaz başarılı bulunmuştur.

Davranış bozukluğu olan deneklerin okul başarı yüzdeleri, tüm bağımsız değişken gruplarında (sosyo ekonomik düzey, cinsiyet, aile tipi, ailedeki çocuk sayısı ve doğum sırası, anne-baba öğrenim durumu ve yaşları, annenin ev dışında bir işte çalışıp çalışmaması ile ailenin medeni durumu) davranış bozukluğu olmayanlardan düşük bulunmuştur.

Örnekleme çıkan deneklerin davranış bozukluğuna sahip olup olmamaları yönünden çeşitli değişkenlere göre, ki-kare analizi ile incelendiklerinde, sosyo ekonomik düzeyin, cinsiyetin, aile tipinin ve babanın öğrenim durumunun davranış bozukluğunda farklılık yarattığı görülmüştür.

Düşük sosyo ekonomik düzey deneklerinde, orta ve üst sosyo ekonomik düzeyden gelenlere göre daha fazla davranış bozukluğu bulunmuştur.

Erkek çocuklarda da kızlara göre daha fazla davranış bozukluğu görülmüştür.

Aile tipine göre ise farklılık geniş aileden gelmiştir.

Babaların öğrenim durumlarına göre çocukların davranış bozukluklarındaki farklılık ise, ilkokul mezunu ve okur-yazar olmayan gruptan gelmiştir. Okur-yazar olmayan babaların çocuklarında ise ilkokul mezunu olanlardan daha yüksek davranış bozukluğu yüzdesi bulunmuştur.

Örnekleme alınan çocukların okul başarısını etkileyen etmenlerin incelenmesinde; yapılan iki yönlü varyans analizi sonuçlarına göre davranış bozukluğunun okul başarısına etkisi ($p < 0.001$) ve sosyo ekonomik düzeylerin etkisi ($p < 0.01$) önemli bulunmuştur.

Ortalamalar arası farkların önem kontrolünde, davranış bozukluğu olan ve olmayan gruplar arasındaki fark önemli çıkmıştır ($p < 0.01$). Davranış bozukluğu olanların not ortalaması 3.13, davranış bozukluğu olmayanların ise 4.86 bulunmuştur.

Sosyo ekonomik düzeylere göre not ortalaması farklarının önem kontrolünde, tüm sosyo ekonomik düzeyler arası not ortalaması farkları önemli çıkmıştır ($p < 0.01$). Alt sosyo ekonomik düzeyden gelenlerin not ortalaması, orta ve üst sosyo ekonomik düzeydekilerden düşük bulunmuştur.

Cinsiyet faktörünün de okul başarısına etkisi ($p < 0.05$) önemli bulunmuştur. Ortalamalar arası farkların önem kontrolünde kızların erkeklerden daha başarılı oldukları görülmüştür.

Yapılan varyans analizi sonuçlarında, aile tipinin okul başarısına etkisi ($p < 0.01$) önemli çıkmıştır ve çekirdek aileden olan deneklerin not ortalamaları (4.63), geniş ailedekilerden (3.37) yüksek bulunmuştur ve ortalamalar arası farkların önem kontrolünde farklılık önemli çıkmıştır ($p < 0.01$).

Annenin yaşının okul başarısına etkisi de yapılan varyans analizi sonucunda önemli bulunmuştur ($p < 0.01$). Anneleri 29 yaş ve altında olan çocukların not ortalamaları diğer yaş grubundaki annelerin çocuklarından düşük çıkmıştır.

Babanın öğrenim durumunun deneklerin okul başarısına etkisi de önemli bulunmuştur ($p < 0.01$). Babaların öğrenim durumlarına göre, çocukların sınıf geçme not ortalamaları arası farkların ikişerli karşılaştırılması ile yapılan önem kontrolünde, babanın ortaokul-lise mezunu ile yüksek okul mezunu olması arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$).

Annenin öğrenim durumunun, babanın yaşının, annenin bir işte çalışıp çalışmamasının ve ailenin medeni durumunun okul başarısına etkisi yapılan varyans analizi sonucunda önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$).

Okul başarısı ile davranış bozukluğu arasındaki ilişkinin incelenmesinde $r = -0.79$ korelasyon katsayısı ile ilişki önemli bulunmuştur ($p < 0.01$).

Çocuklarda davranış bozukluğunun artması ile okul başarılarında azalma saptanmıştır.

Çocukların okul başarılarına etki eden faktörlerin bilinmesinin, gerek eğitimciler, gerekse anne-babalara düşük başarının önlenmesinde yardımcı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Bradley, R.C. The Education of Exceptional Children. Children With Behavioral Tensions. The Emotionally Disturbed. Texas: North Texas State University Press, 1970.
2. Glavin, J.P. and Quay, H.C. Behavior Disorders. Review of Education Research. Vol: 39(1), p: 83-102, 1969.
3. Yavuzer, Haluk. Okulda Başarısızlık. Aile ve Çocuk. İstanbul: Ak Yayınları, Sayı 3, s.68-73, 1983.
4. Oğuzkan, Ferhan. Eğitim Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1974.
5. Aydoğmuş, Kayhan. Çocukta Uyum ve Davranış Bozuklukları. Aile ve Çocuk. İstanbul: Ak Yayınları, sayı 3, s.5-14, 1983.
6. Rosen, E., Fox, R.E. and Gregory, I. Abnormal Psychology. Second edition. Philadelphia: W.B. Saunders Company, 1972.
7. Tuncer, Oya. Çocuk Davranış Bozukluklarının Çeşitleri ve Etiyolojisi. Onunca Milli Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları. Hacettepe Üniversitesi. Ankara: Ajans-Türk Matbaacılık Sanayi, s.139-154, 1974.

8. Behar, L.B. The Preschool Behavior Questionnaire.
Journal of Abnormal Child Psychology. Vol.5,
No.3, p.265-275, 1977.
9. Baker, R.P. and Dreger, R.M. The Preschool Behavioral
Classification Project. A Follow-Up Report.
Journal of Abnormal Child Psychology. Vol.5,
No.3, p.241-248, 1977.
10. Winberger, H. C. and Gregory, R.J. A Behavior Checklist
for Use in Child Psychiatry Clinics. Journal
of the American Academy of Child Psychiatry.
Vol.7, p.677-688, 1968.
11. Miller, L.C. School Behavior Checklist: An Inventory of
Deviant Behavior for Elementary School Children.
Journal of Consulting and Clinical Psychology.
Vol: 38, p.134-144, 1972.
12. Gelfond, D., Jenson, W. and Drew, C. Understanding Child
Behavior Disorders. New York: Holt Rinehart and
Winston, Inc., 1981.
13. Speer, D.C. Behavior Problem Checklist (Peterson Quay):
Baseline Data from Parents of Child Guidance
and Nonclinic Children. Journal of Consulting
and Clinical Psychology. Vol: 36, p.221-228,
1971.

14. Steward, G. Behavioral Problems in Childhood. A Primary Care Approach. New York: Grune and Stratton, Inc., 1981.
15. Yörükoğlu, Atalay. Çocuk Ruh Sağlığı. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları, 1978.
16. Bakwin, H. and Bakwin, M. Clinical Management of Behavior Disorders in Children. Philadelphia: W.B. Saunders Company, 1953.
17. Powell, G.J. Ed: J. Noshpitz. Psychosocial Development. Eight to Ten Years. Basic Handbook of Child Psychiatry. New York: Basic Books, Inc. Vol: 1, 1979.
18. Blair, G.M., Jones, R.S. and Simpson, R.H. Educational Psychology. Second Edition. New York: The MacMillan Company, 1967.
19. Clarizio, H. and McCoy, G. Behavior Disorders in School Aged Children. London: Chandler Publishing Company, 1970.
20. Lopouse, R. and Mouk, M. Behavior Deviations in a Representative Sample of Children. Variation by Sex, Age, Race, Social Class and Family Size. American Journal of Orthopsychiatry. Vol: 34, p. 436-446, 1964.

21. Rutter, M. and Graham, P. Psychiatric Disorder in 10 and 11 Year Old Children. Proceedings of the Royal Society of Medicine. Vol: 59, p. 382-387, 1965.
22. Simons, J. and Parraga, H. Prevalence of Sleep Behaviors in Children and Adolescents. Journal of the American Academy of Child Psychiatry. Vol: 21, No.4, p. 383-388, 1982.
23. Stone, F.B. ve diğ erleri. A Survey of Elementary School Children's Behavior Problems. American Journal of Orthopsychiatry. Vol: 39, p. 289-290, 1969.
24. MacCoby, E. and Jacklin, C. Sex Differences in Aggression. A Rejoinder and Reprise. Child Development, Vol: 51, p.964-980, 1980.
25. Coleman, J., Wolkind, S. and Ashley, L. Symptoms of Behavior Disturbance and Adjustment to School, Journal of Child Psychology and Psychiatry. Vol: 18, p.201-209, 1977.
26. Tryon, A. Thumb-Sucking and Manifest Anxiety. Child Development. Vol.39, p. 1159-1163, 1968.
27. Werry, J.S. and Quay, H.C. The prevalence of Behavior Symptoms in Younger Elementary School Children. American Journal of Orthopsychiatry. Vol.41, p.136-143, 1971.

28. Shrader, W. and Leventhal, T. Birth Order of Children and Parental Report of Problems. Child Development. Vol.39, p.1165-1175, 1968.
29. Lahey, B. ve diğ erleri. Birth Order Sex Interactions in Child Behavior Problems. Developmental Psychology. Vol.16, No.6, p.608-615, 1980.
30. Stolz, L. Effects of Maternal Employment On Children. Evidence from Reseach. Child Development. Vol.31, p.749-782, 1960.
31. Aydın, C. ve Tuncer, O. Annenin Ev Dış ında Ç alışmasının Çocuk Geliş imi ve Davranış ına Etkisi. 13. Ulusal Psikiyatri ve Nö roloji Bilimler Kongresi Bilimsel Ç alışmaları. Ankara: Ajans Türk Mat. s.91-97, 1978.
32. Douglas, J.W. The School Progress of Nervous and Troublesome Children. British Journal of Psychiatry. Vol.112, p.1115-1116, 1966.
33. Kuhnley, E.J. ve diğ erleri. Fire-Setting by Children. Journal of the American Academy of Child Psychiatry. Vol.21, N.6, p.560-563, 1982.
34. Hall, V. Huppertz, J. and Levi, A. Attention and Achievement Exhibited by Middle and Lower Class Black and White Elementary School Boys. Journal of Educational Psychology. Vol.69, N.2, p.115-120, 1977.

35. Herman, W.L. ve diğlerleri. Techniques for Dealing with Children's Behavior. Elementary School Journal. Vol.69, p.198-203, 1969.
36. Harris, W.J. ve diğlerleri. An Investigation of Relationships Between Teachers' Ratings of Behavior and Children's Personality Traits. Journal of Abnormal Child Psychology. Vol.5, N.1, p.43-52, 1977.
37. Yörükoğlu, A. ve Akyıldız, S. 75 Çocukta Yeni Başlayan Kekemelik Üzerine Bir İnceleme. 7. Milli Nöro-Psikiyatri Kongresi Bilimsel Çalışmaları. Ankara: Ajans Türk Matbaacılık Sanayii, s.373-384, 1971.
38. Sonuvar, Birsen. Geçiş Toplumundaki İlkokul Çocuklarında Ruhsal Uyumsuzluklar ve Görülme Sıklığı. IX. Milli Psikiyatri ve Nöroloji Bilimsel Kongresi Çalışmaları. İstanbul: 1973.
39. Richman, N. Behavior Problems in Pre-School Children Family and Social Factors. British Journal of Psychiatry. Vol.131, p.523-527, 1977.
40. Burchinal, L. ve diğlerleri. Childrens Personality Adjustment and the Socio-Economic Status of Their Families. Journal of Genetik Psychology. Vol.92, p.149-159, 1959.

41. Morgan, E. Age Changes in the Relation Between Anxiety and Achievement. *Child Development*. Vol.31, p. 515-519, 1960.
42. Palardy, M. What Teachers Believe, What Children Achieve. *Elementary School Journal*. Vol.69, p. 370-374, 1969.
43. Weinstein, L. The Mother-Child Schema. Anxiety and Academic Achievement in Elementary School Boys. *Child Development*. Vol.39, p.257-264, 1968.
44. Glavin, J. and Annesley, F. Reading and Arithmetic Correlates of Conduct Problem and Withdrawn Children. *Journal of Special Education* Vol.5, p p.213-219, 1971.
45. Glavin, J. and DeGirolomo, G. Spelling Errors of Withdrawn and Conduct Problem Children. *Journal of Special Education*. Vol.4, p.119-204, 1970.
46. Swift, M.S. and Spivack, G. Achievement Related Classroom Behavior of Secondary School Normal and Disturbed Students. *Exceptional Children*. Vol.35, p.677-684, 1969.
47. Arzi, Y. and Amir, Y. Intellectual and Academic Achievements and Adjustment of Underprivileged Children in Homogeneous and Heterogeneous Classrooms. *Child Development*. Vol.48, p.726-729, 1977.

48. Belmont, L. and Malolla, F. Birth Order, Family Size and Intelligence. Science. Vol.182, p.1096-1101, 1973.
49. Douglas, J. The Home and the School. A Study of Ability and Attainment in the Primary School. London: Ebenezer Baylis and Son Ltd., 1968.
50. Chittenden, E.A. ve arkadaşları. School Achievement of First and Second Born Siblings. Child Development. Vol.39, p.1223-1228, 1968.
51. Rhine, W.R. Birth Order Differences in Conformity and Level of Achievement Arousal. Child Development. Vol.39, p.987-996, 1968.
52. Chopra, S. Cultural Deprivation and Academic Achievement. Journal of Educational Research. V.62, p.435-438, 1969.
53. Türker, Vural. Ankara'daki üç lisede Sosyo-Ekonomik Bakımdan Avantajsız Öğrencilerin Çeşitli Özellikleri ve Belli Başlı Eğitim ve Rehberlik Sorunları. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları. C-19, 1977.
54. Şemin, R. Okulda Başarısızlık. (Sosyo Kültürel Açından Şanssız Çocuklar) İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları No.2035, 1975.

55. Quay, H.C. Measuring Dimensions of Deviant Behavior. The Behavior Problem Checklist. Journal of Abnormal Child Psychology. Vol.5, N.3, p.277-287, 1977.
56. Blau, A. and Hulse, W.C. Anxiety (actual) Neuroses as a Cause of Behavior Disorders in Children. American Journal of Orthopsychiatry. Vol.26, p.108-118, 1956.
57. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Milli Eğitim İstatistikleri. İlköğretim 1981-82. Ankara: 1982.
58. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Milli Eğitim İstatistikleri. Ortaöğretim 1978-79. Ankara: 1979.
59. İmar İskan Bakanlığı, Ankara Nazım Plan Şeması Raporu. 1970-1990.
Ankara: Metropolitan Alan Nazım Plan Bürosu
Yayın No: 5, 1977.
60. Bolstad, O. and Johnson, S. The Relationship Between Teachers' Assessment of Students and the Students' Actual Behavior in the Classroom. Child Development. Vol.48, p.570-578, 1977.
61. Zax, M. ve diğerleri. Identifying Emotional Disturbance in the School Setting. American Journal of Orthopsychiatry. Vol.34, p.447-454, 1964.

62. Sarason, I. Abnormal Psychology. The Problem of Maladaptive Behavior. New York: Education Division Meredith Corporation, 1972.
63. Micheels, W. and Karnes, R. Eğitimde Başarının Ölçülmesi. Çev. İ. Yurt. Ankara: Ajans Türk Matbaası, 1968.
64. Milli Eğitim Bakanlığı. Temel Eğitimde Birinci Kademe (İlkokul) Yönetmeliği. Ankara: M.E.B. Basımevi, 1977.
65. Sümbüloğlu, K. Sağlık Bilimlerinde Araştırma Teknikleri ve İstatistik. Ankara: Çağ Matbaası, 1978.
66. Snedecor, G.W. and Cochran, W.G.C. Statistical Methods. Iowa: Iowa State University Press, 1971.
67. Green, K.D. ve diğerleri. An Assessment of the Relationship among Measures of Children's Social Competence and Children's Academic Achievement. Child Development. V.51, p.1149-1156, 1980.
68. Touliatos, J. and Lindholm, B. Relationship of Children's Grade in School, Sex, and Social Class to Teachers' Ratings on the Behavior Problem Checklist. Journal of Abnormal Child Psychology. Vol.3, N.2, p.115-126, 1975.

69. 1983 World Development Report. The World Bank.
Washington D.C., 1983.
70. Yavuzer, Haluk. Çocuk ve Suç. İstanbul: Altın Kitaplar
Matbaası, 1982.
71. Low, P. and Clement, P. Relationships of Race and
Socioeconomic Status To Classroom Behavior,
Academic Achievement and Referral For Special
Education. Journal of School Psychology.
Vol.20, N.2, p.103-112, 1982.
72. Solomon, D. ve diğerleri. Family Characteristics and
Elementary School Achievement in an Urban
Ghetto. Journal of Consulting and Clinical
Psychology. Vol.39, p.462-466, 1977.
73. Kunz, R. and Peterson, Z. Family Size, Birth Order and
Academic Achievement. Social Biology. Vol.24,
N.2, s.144-148, 1977.
74. Özgüven, Ethem. Üniversite Öğrencilerinin Akademik
Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Fak-
törler. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi,
1974.
75. Victor, J. and Halverson, C. Behavior Problems in
Elementary School Children: A Follow-up Study.
Journal of Abnormal Child Psychology. Vol.4,
p.17-29, 1976.

76. McKinney, J. ve diğ erleri. Relationship Between Classroom Behavior and Academic Achievement. Journal of Educational Psychology. Vol.67, N.2, p.198-203, 1975.
77. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Türkiye İstatistik Yıllığı. Ankara: 1981.

EK - I

ÜÇÜNCÜ SINIF ÇOCUKLARININ
OKUL BAŞARILARI VE
DAVRANIŞ BOZUKLUKLARINI
ARAŞTIRMA FORMU

Çocuğun Adı, Soyadı :
Çocuğun Doğum Tarihi (Gün, Ay, Yıl) :
Okulun Adı, Sınıfı, Şubesi :
Velinin Adı, Soyadı :
Ev Adresi :
Telefon Numarası :
Tarih :
Denek No. :
Okulun Bölge Kodu

- 1- Üst Sosyo Ekonomik Bölge
- 2- Orta Sosyo Ekonomik Bölge
- 3- Düşük Sosyo Ekonomik Bölge

Soru No.

1. Çocuğun Cinsiyeti

- 1- Kız
- 2- Erkek

2. Aile Tipi

- 1- Çekirdek
- 2- Geniş

3. Ailedeki Çocuk Sayısı

1- Tek çocuk

2- 2-3 çocuk

3- 4 ve fazla çocuk

4. Çocuğun ailede kaçınıcı çocuk olduğu

1- İlk çocuk

2- Ortanca veya ortancalardan biri

3- Son çocuk

5. Annenin yaşı

1- 29 yaş ve altı

2- 30-39 yaş

3- 40-49 yaş

4- 50 ve fazla yaş

6. Annenin öğrenim durumu

1- Okur-yazar değil

2- İlkokul mezunu

3- Orta-lise mezunu

4- Yüksek okul mezunu

7. Annenin çalışma durumu

1- Ev kadını

2- Çalışıyor

8. Babanın yaşı

- 1- 29 yaş ve altı
- 2- 30-39 yaş
- 3- 40-49 yaş
- 4- 50 ve fazla yaş

9. Babanın öğrenim durumu

- 1- Okur-yazar değil
- 2- İlkokul mezunu
- 3- Orta-lise mezunu
- 4- Yüksek okul mezunu

10. Ailenin medeni durumu

- 1- Evli
- 2- Boşanmış, ayrılmış, anne veya baba ölmüş.

DAVRANIŞ PROBLEMLERİ BELİRTİ LİSTESİ

	<u>Sık</u>	<u>Sık</u>	<u>Sık</u>	<u>Ara Sıra</u>	<u>Yok</u>
11. Okuma güçlüğü	---	---	---	---	---
12. Diğer çocuklarla önemli kavgalara girme	---	---	---	---	---
13. Öfke	---	---	---	---	---
14. Utangaçlık	---	---	---	---	---
15. Kolayca başkalarının etkisinde kalma	---	---	---	---	---

	<u>Sık Sık</u>	<u>Sık</u>	<u>Ara sıra</u>	<u>Yok</u>
16. Babasının sözünü dinlememe	---	---	---	---
17. Başkalarının duygularını paylaşmama	---	---	---	---
18. Eşyalarını paylaşmama	---	---	---	---
19. Hayal kurma	---	---	---	---
20. Okulda dikkat dağınıklığı	---	---	---	---
21. Başladığı işi bitirmede güçlük çekme	---	---	---	---
22. Kıskançlık gösterme	---	---	---	---
23. Düşme, yaralanma, sakarlık	---	---	---	---
24. Mutlu olmama	---	---	---	---
25. Sıkılganlık, çekingenlik	---	---	---	---
26. Kolay kızma	---	---	---	---
27. Anneye karşı iteatsızlık	---	---	---	---
28. Kendine ait olmayanları alma	---	---	---	---
29. Öğretmeni ile ilişki bozukluğu	---	---	---	---
30. Dikkat ve ilgi çekme	---	---	---	---
31. Yaşından küçük çocuk gibi davranma	---	---	---	---
32. Evde yaramazlık yapma	---	---	---	---
33. Okulda yaramazlık yapma	---	---	---	---
34. Kabahati başkasına atma	---	---	---	---
35. Kendi kendine yetmeme ve işini kendi görmeme	---	---	---	---
36. İşbirliği yapmama ve verilen emirlere uymama	---	---	---	---

	<u>Sık</u>	<u>Sık</u>	<u>Sık</u>	<u>Ara sıra</u>	<u>Yok</u>
37. Yalnız oynamayı tercih etme	---	---	---	---	---
38. Birşey yapması istendiğinde surat asma	---	---	---	---	---
39. Derslerde yüksek not almakta güçlük çekme	---	---	---	---	---
40. Çabuk gücenme, incinme	---	---	---	---	---
41. Yalan söyleme	---	---	---	---	---
42. Başka çocuklar tarafından aranmama	---	---	---	---	---
43. Yemek istememe, iştahsızlık	---	---	---	---	---
44. Anne-babaya karşılık verme	---	---	---	---	---
45. Kendine güveni olmama	---	---	---	---	---
46. Uyku bozukluğu	---	---	---	---	---
47. Akranı olmayanlar ile oynamayı tercih etme	---	---	---	---	---
48. Kolay ağlama	---	---	---	---	---
49. Anne-babanın sözünü dinlememe	---	---	---	---	---
50. Karşı cins ile geçimsiz olma	---	---	---	---	---
51. Huzursuzluk	---	---	---	---	---
52. Yetişkinlerle geçimsiz olma	---	---	---	---	---
53. Konuşma bozukluğu	---	---	---	---	---
54. Kardeşleri ile iyi geçinmeme	---	---	---	---	---
55. Disipline girmek istememe	---	---	---	---	---
56. Başkaları ile alay etme	---	---	---	---	---
57. Korkaklık	---	---	---	---	---
58. İnatçılık	---	---	---	---	---

	<u>Sık</u>	<u>Sık</u>	<u>Ara Sıra</u>	<u>Yok</u>
59. Sinirlilik, tedirginlik	---	---	---	---
60. Hükmetmek isteme	---	---	---	---
61. Zararcılık	---	---	---	---
62. Çok hareketlilik, yerinde duramama	---	---	---	---
63. Kendini savunmama	---	---	---	---
64. Fiziksel görünüşü ile ilgili şikayetleri olma	---	---	---	---
65. Yatağını ıslatma	---	---	---	---
66. Parmağını emme	---	---	---	---
67. Cinsel organıyla oynama	---	---	---	---
68. Ateşle oynamaya karşı büyük merakı olma	---	---	---	---
69. Tiki olma	---	---	---	---
70. Aşırı titizlik ve düzenlilik	---	---	---	---
71. Duygularını belli etmeme	---	---	---	---
72. Okula isteksiz gitme	---	---	---	---
73. Tırnak yeme	---	---	---	---
74. Sene Sonu Geçme Derecesi				
1. Başarısız				
2. Geçer				
3. Orta				
4. İyi				
5. Pekiyi				

EK- 2

Davranış Problemlerinin Genel Dağılımı

Davranış Problemleri	Y o k		Y a r		Toplam	
	f	%	f	%	Sayı	%
1. Okuma güçlüğü	482	62.35	291	37.65	773	100.00
2. Diğer çocuklarla Önemli kavgalara girme	513	66.36	260	33.64	773	100.00
3. Öfke nöbetleri	439	56.79	334	43.21	773	100.00
4. Unutkanlık	351	45.40	422	54.60	773	100.00
5. Kolayca başkalarının etkisinde kalma	404	52.26	369	47.74	773	100.00
6. Babasının sözünü dinlememe	545	70.50	228	29.50	773	100.00
7. Başkalarının duygularını paylaşmama	331	48.82	442	51.18	773	100.00
8. Eşyalarını paylaşmama	349	45.14	424	54.86	773	100.00
9. Hayal kurma	250	32.34	523	67.66	773	100.00
10. Okulda dikkat dağınıklığı	374	48.38	399	51.62	773	100.00
11. Başladığı işi bitirmede güçlük çekme	382	49.41	391	50.59	773	100.00
12. Kıskançlık gösterme	369	47.73	404	52.27	773	100.00
13. Düşme, yaralanma, sakarlık	428	55.36	345	44.64	773	100.00
14. Mutlu olmama	468	60.54	305	39.46	773	100.00
15. Sıkılganlık, çekingenlik	260	33.63	513	66.37	773	100.00

Davranış Problemleri	Y o k		Y a r		Toplam	
	f	%	f	%	Sayı	%
16. Kolay kızma	184	23.80	589	76.20	773	100.00
17. Anneye karşı iteat-sizlik	431	55.75	342	44.25	773	100.00
18. Kendine ait olmayan-ları alma	611	79.04	162	20.96	773	100.00
19. Öğretmeni ile ilişki bozukluğu	665	86.02	108	13.98	773	100.00
20. Dikkat ve ilgi çekme	300	38.80	473	61.20	773	100.00
21. Yaşından küçük çocuk gibi davranma	547	70.76	226	29.24	773	100.00
22. Evde yaramazlık yapma	227	29.36	546	70.64	773	100.00
23. Okulda yaramazlık yapma	450	58.21	323	41.79	773	100.00
24. Kabahati başkasına atma	541	69.98	232	30.02	773	100.00
25. Kendi kendine yetmeme ve kendi işini kendi görmeme	424	54.85	349	45.15	773	100.00
26. İşbirliği yapmama ve verilen emirlere uymama	487	63.00	286	37.00	773	100.00
27. Yalnız oynamayı tercih etme	496	64.16	277	35.84	773	100.00
28. Birşey yapması isten-diğinde surat asma	283	36.61	490	63.39	773	100.00

Dayranış Problemleri	Y o k		Y a r		Toplam	
	f	%	f	%	Sayı	%
29. Derslerde yüksek not almakta güçlük çekme	273	35.32	500	64.68	773	100.00
30. Çabuk gücenme, incinme	273	35.32	500	64.68	773	100.00
31. Yalan söyleme	554	71.66	219	28.34	773	100.00
32. Başka çocuklar tarafından aranmama	588	76.06	185	23.94	773	100.00
33. Yemek istememe, iştahsızlık	348	45.01	425	54.99	773	100.00
34. Anne babaya karşılık verme	445	57.56	328	42.44	773	100.00
35. Kendine güveni olmama	478	61.83	295	38.17	773	100.00
36. Uyku bozukluğu	598	77.36	175	22.64	773	100.00
37. Akranı olmayanlar ile oynamayı tercih etme	458	59.24	315	40.76	773	100.00
38. Kolay ağlama	246	31.82	527	68.18	773	100.00
39. Anne babanın sözünü dinlememe	444	57.43	329	42.57	773	100.00
40. Karşı cins ile geçimsiz olma	505	65.32	268	34.68	773	100.00
41. Huzursuzluk	451	58.34	322	41.66	773	100.00
42. Yetişkinlerle geçimsiz olma	573	74.12	200	25.88	773	100.00

Davranış Problemleri	Y o k		Y a r		Toplam	
	f	%	f	%	Sayı	%
43. Konuşma bozukluğu	618	79.94	155	20.06	773	100.00
44. Kardeşleri ile geçinmeme	377	48.77	396	51.23	773	100.00
45. Disipline girmek isteme	481	62.22	292	37.78	773	100.00
46. Başkaları ile alay etme	586	75.80	187	24.20	773	100.00
47. Korkaklık	360	46.57	413	53.43	773	100.00
48. Inatçılık	260	33.63	513	66.37	773	100.00
49. Sinirlilik, tedirginlik	252	32.60	521	67.40	773	100.00
50. Hükmetmek isteme	383	49.54	390	50.46	773	100.00
51. Zararcılık	542	70.11	231	29.89	773	100.00
52. Çok hareketlilik, yerinde duramama	203	26.26	270	73.74	773	100.00
53. Kendini savunmama	423	54.72	350	45.28	773	100.00
54. Fiziksel görünüşü ile ilgili şikayetleri olma	626	80.98	147	19.02	773	100.00
55. Yatağını ıslatma	657	84.99	116	15.01	773	100.00
56. Parmağını emme	666	86.15	107	13.85	773	100.00
57. Cinsel organıyla oynama	694	89.78	79	10.22	773	100.00

Davranış Problemleri	Y o k		Y a r		Toplam	
	f	%	f	%	Sayı	%
58. Ateşle oynamaya karşı büyük merakı olma	629	81.37	144	18.63	773	100.00
59. Tiki olma	683	88.35	90	11.65	773	100.00
60. Aşırı titizlik ve düzenlilik	196	25.35	577	74.65	773	100.00
61. Duygularını belli etmeme	360	46.57	413	53.43	773	100.00
62. Okula isteksiz gitme	564	72.96	209	27.04	773	100.00
63. Tırnak yeme	598	77.36	175	22.64	773	100.00

Ek-2'de görüldüğü gibi kolay kızma, aşırı titizlik-düzenlilik, çok hareketlilik-yerinde duramama ve evde yaramazlık yapma, 9 yaş çocuklarında en yüksek düzeydedir.

Davranış Problemlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı
($\alpha = 0.05$ yanılma düzeyinde istatistiksel olarak önemli olanlar)

C i n s i y e t

Davranış Problemleri	K i z												E r k e k												Toplam	χ^2 H.
	Yok		Arasıra		Sık		Sıklık		Toplam		Yok		Arasıra		Sık		Sıklık									
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%								
(1) 1. Okuma güçlüğü	240	63.32	85	22.43	16	4.22	38	10.03	379	100.00	242	61.42	91	23.10	38	9.64	23	5.84	394	100.00	12.7					
(2) 2. Diğer çocuklar ile önemli kavajalara girme	277	73.09	71	18.73	14	3.69	17	4.49	379	100.00	236	59.90	110	27.92	18	4.57	30	7.61	394	100.00	16.1					
(3) 3. Öfke nöbetleri	219	57.79	117	30.87	24	6.33	19	5.01	379	100.00	220	55.84	101	25.63	28	7.11	45	11.42	394	100.00	11.8					
(10)4. Okulda dikkat dağınıklığı	206	54.35	109	28.76	40	10.56	24	6.33	379	100.00	168	42.64	137	34.77	44	11.17	45	11.42	394	100.00	14.1					
(13)5. Düşme, yaralama, sakarlık	227	59.89	117	30.87	20	5.28	15	3.96	379	100.00	201	51.01	105	26.65	26	6.60	62	15.74	394	100.00	31.9					
(16)6. Kolay kızına	97	25.59	171	45.12	65	17.15	46	12.14	379	100.00	87	22.08	134	34.01	68	17.26	105	26.65	394	100.00	28.3					
(17)7. Anneye karşı iteatsızlık	224	59.10	116	30.61	24	6.33	15	3.96	379	100.00	207	52.54	116	29.44	42	10.66	29	7.36	394	100.00	10.1					
(22)8. Evde yaramazlık yapma	142	37.47	167	44.07	35	9.23	35	9.23	379	100.00	85	21.57	176	44.67	44	11.17	89	22.59	394	100.00	40.1					
(23)9. Okulda yaramazlık yapma	259	68.34	85	22.43	23	6.06	12	3.17	379	100.00	191	48.48	125	31.73	43	10.91	35	8.88	394	100.00	35.8					
(26)10. İşbirliği yapmama ve verilen emirlere uymama	259	68.34	82	21.63	26	6.86	12	3.17	379	100.00	228	57.87	105	26.65	22	5.58	39	9.90	394	100.00	19.6					
(29)11. Derslerde yüksek not alınmakta güçlük çekme	131	34.56	152	40.12	48	12.66	48	12.66	379	100.00	142	36.04	112	28.43	55	13.96	85	21.57	394	100.00	16.8					
(30)12. Çabuk güvenme, inçime	148	39.05	136	35.88	46	12.14	49	12.93	379	100.00	125	31.73	163	41.37	65	16.50	41	10.40	394	100.00	8.6					
(34)13. Anne, babaya karşılık ve/veya	237	62.53	113	29.82	16	4.22	13	3.43	379	100.00	208	52.80	132	33.50	30	7.61	24	6.09	394	100.00	11.1					
(40)14. Karşı cins ile geçimsizlik	267	70.45	55	14.52	23	6.06	34	8.97	379	100.00	238	60.41	79	20.05	27	6.85	50	12.69	394	100.00	9.5					
(49)15. Sınırlılık, tedirginlik	143	37.73	161	42.48	43	11.35	32	8.44	379	100.00	109	27.67	153	38.83	51	12.95	81	20.55	394	100.00	27.3					
(50)16. Hükmetmek isteme	222	58.58	99	26.12	30	7.91	28	7.39	379	100.00	161	40.86	128	32.49	54	13.70	51	12.95	394	100.00	27.6					
(52)17. Çok hareketlilik, yerinde duramama	124	32.72	140	36.94	50	13.19	65	17.15	379	100.00	79	20.05	104	26.40	69	17.51	142	36.04	394	100.00	47.9					
(57)18. Cinsel organı ile oynamama	357	94.19	13	3.43	2	0.53	7	1.85	379	100.00	337	85.53	29	7.36	12	3.05	16	4.06	394	100.00	17.1					
(58)19. Ateş ile oynamama kar-şı büyük merakı olma	345	91.03	20	5.28	5	1.32	9	2.37	379	100.00	284	72.08	60	15.22	25	6.35	25	6.35	394	100.00	47.1					
(60)20. Aşırı titizlik ve düzenlilik	79	20.84	113	29.81	62	16.36	129	32.99	379	100.00	117	29.70	110	27.92	80	20.30	87	22.08	394	100.00	15.1					
(62)21. Okula isteksiz gitme	295	77.84	34	8.97	31	8.18	19	5.01	379	100.00	269	68.27	52	13.20	31	7.87	42	10.66	394	100.00	13.7					
(63)22. Tırnak yeme	288	75.99	32	8.44	12	3.17	47	12.40	379	100.00	310	78.68	7	1.78	14	3.55	63	15.99	394	100.00	18.9					

EK-4

Davranış Bozukluğu Olan ve Olmayan Çocukların
Çeşitli Değişkenlere Göre Not Ortalaması

Dağılımları

<u>Sosyo ekonomik düzey</u>	Davranış Bozukluğu Olmayanlar		Davranış Bozukluğu Olanlar	
	<u>Sayı</u>	<u>$\bar{X}$</u>	<u>Sayı</u>	<u>$\bar{X}$</u>
Üst S.E.D.	43	4.95	13	4.30
Orta S.E.D.	154	4.94	66	3.54
Düşük S.E.D.	305	4.79	192	2.91
<u>Cinsiyet</u>				
Kız	268	4.87	111	3.25
Erkek	234	4.84	160	3.05
<u>Aile tipi</u>				
Çekirdek Aile	459	4.86	81	3.22
Geniş Aile	43	4.79	190	3.05
<u>Çocuk Sayısı</u>				
Tek çocuk	23	4.87	13	3.38
2-3 çocuk	303	4.86	179	3.13
4 ve fazla çocuk	176	4.85	79	3.08
<u>Doğum Sırası</u>				
İlk çocuk	188	4.83	104	3.11
Ortanca veya ortancalardan biri	218	4.89	124	3.15
Son çocuk	96	4.82	43	3.11

<u>Annenin Yaşı</u>	Davranış Bozukluğu Olmayanlar		Davranış Bozukluğu Olanlar	
	<u>Sayı</u>	<u>$\bar{X}$</u>	<u>Sayı</u>	<u>$\bar{X}$</u>
29 yaş ve altı	118	4.80	71	3.01
30-39 yaş	281	4.88	165	3.20
40-49 yaş	90	4.85	31	3.06
50 ve fazla yaş	13	4.75	4	3.00
<u>Annenin Öğrenim Durumu</u>				
Okur-yazar değil	118	4.80	69	3.05
İlkokul mezunu	244	4.85	137	3.14
Orta ve lise mezunu	120	4.90	59	3.18
Yüksek okul mezunu	20	4.95	6	3.16
<u>Annenin Çalışma Durumu</u>				
Ev kadını	430	4.86	227	3.14
Çalışıyor	72	4.81	44	3.06
<u>Babanın Yaşı</u>				
29 yaş ve altı	19	4.73	4	3.25
30-39 yaş	281	4.86	170	3.15
40-49 yaş	154	4.87	76	3.07
50 ve fazla yaş	48	4.81	21	3.09
<u>Babanın Öğrenim Durumu</u>				
Okur-yazar değil	21	4.66	19	2.63
İlkokul mezunu	198	4.81	139	3.17
Orta ve lise mezunu	180	4.91	75	3.17
Yüksek okul mezunu	103	4.87	38	3.15
<u>Ailenin Medeni Durumu</u>				
Evli	497	4.85	259	3.13
Boşanma, ayrılma, ölüm	21	4.60	12	3.06

EK-5

Deneklerin Sosyo Ekonomik Düzeylerine Göre,
Okul Başarılarının Dağılımı

Sosyo Ekonomik Düzeyler Okul Başarısı	Üst S.E.D.		Orta S.E. D.		Düşük S.E.D.	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Başarılılar	55	98.21	181	82.27	330	66.40
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	1	1.79	39	17.73	167	33.60
T o p l a m	56	100.00	220	100.00	497	100.00

EK-6

Deneklerin Cinsiyetlerine Göre
Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarıları	K ı z		E r k e k	
	Sayı	%	Sayı	%
Başarılılar	304	80.21	262	66.50
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	75	19.79	132	33.50
T o p l a m	379	100.00	394	100.00

EK- 7

Deneklerin Aile Tiplerine Göre
Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarısı	Çekirdek Aile		Geniş Aile	
	Sayı	%	Sayı	%
Başarılılar	477	88.33	89	38.20
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	63	11.67	144	61.80
T o p l a m	540	100.00	233	100.00

EK- 8

Deneklerin Ailedeki Çocuk Sayısına Göre
Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarısı	Tek Çocuk		2-3 Çocuk		4 ve Fazla Çocuk	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Başarılılar	28	77.78	342	70.95	196	76.86
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	8	22.22	140	29.05	59	23.14
T o p l a m	36	100.00	482	100.00	255	100.00

EK- 9

Deneklerin Doğum Sıralarına Göre
Okul Başarılarının Dağılımı

Doğum Sırası Okul Başarısı	Birinci Çocuk		Ortanca veya Ortancalardan Biri		Son Çocuk	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Başarılılar	211	72.26	251	73.39	35	25.18
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	81	27.74	91	26.61	104	74.82
T o p l a m	292	100.00	342	100.00	139	100.00

EK- 10

Deneklerin Annelerinin Yaşlarına Göre
Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarısı	29 yaş ve altı		30-39 Yaş		40-49 Yaş		50 Yaş ve Üstü	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Başarılılar	129	68.25	328	73.54	95	78.51	14	82.35
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	60	31.75	118	26.46	26	21.49	3	17.65
T o p l a m	189	100.00	446	100.00	121	100.00	17	100.00

EK - 11

Deneklerin Annelerinin Öğrenim Durumlarına
Göre Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarısı	Okuma-Yazması Yok		İlkokul Mezunu		Orta ve Lise Mezunu		Yüksek Okul Mezunu	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Başarılılar	134	71.66	276	72.44	134	74.86	22	84.62
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	53	28.34	105	27.56	45	25.14	4	15.38
T o p l a m	187	100.00	381	100.00	179	100.00	26	100.00

EK- 12

Deneklerin, Annelerinin Çalışma Durumlarına
Göre, Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarısı	Ev Kadını		İşte Çalışıyor	
	Sayı	%	Sayı	%
Başarılılar	487	74.01	80	68.97
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	171	25.99	36	31.03
T o p l a m	658	100.00	116	100.00

EK- 13

Deneklerin, Babalarının Yaşlarına Göre Okul Başarılarının Dağılımı

Okul. Başarısı	Babanın Yaşı		29 yaş ve altı		30-39 Yaş		40-49 Yaş		50 Yaş ve Üstü	
			Sayı		Sayı		Sayı		Sayı	
			%		%		%		%	
Başarılılar	20	86.96	324	71.84	169	73.48	53	76.81		
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	3	13.04	127	28.16	61	26.52	16	23.19		
T o p l a m	23	100.00	451	100.00	230	100.00	69	100.00		

EK- 14

Deneklerin, Babalarının Öğrenim Durumlarına
Göre, Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarısı	Okuma-Yazması		İlkokul		Orta ve Lise		Yüksek Okul	
	Yok		Mezunu		Mezunu		Mezunu	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Başarılılar	21	52.50	238	70.62	196	76.86	111	78.72
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	19	47.50	99	29.38	59	23.14	30	21.28
T o p l a m	40	100.00	337	100.00	255	100.00	141	100.00

EK- 15

Deneklerin Ailelerinin Medeni Durumlarına
Göre Okul Başarılarının Dağılımı

Okul Başarısı	E v l i		Boşanmış-Ayrılmış-Ölmüş	
	Sayı	%	Sayı	%
Başarılılar	542	73.24	24	72.73
Başarı düzeyi az ve orta olanlar	198	26.76	9	27.27
T o p l a m	740	100.00	33	100.00